

Wetenschappelijk Onderzoek- en
Documentatiecentrum
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Cahier 2016-10

Identificeren van 18- tot 23-jarigen die volgens het jeugdstrafrecht zijn berecht

Een pilot

C.S. Barendregt
M.G.C.J. Beerhuizen
M. Vink
E. Leertouwer
A.M. van der Laan

Cahier

De reeks Cahier omvat de rapporten van onderzoek dat door en in opdracht van het WODC is verricht.

Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud van de rapporten het standpunt van de Minister van Veiligheid en Justitie weergeeft.

Inhoud

Samenvatting – 7

1 Inleiding – 9

- 1.1 Pilot identificeren toepassing artikel 77c Sr. – 10
- 1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen – 11
- 1.3 Leeswijzer – 12

2 Informatiebronnen – 13

- 2.1 Informatiebronnen – 13
- 2.2 Indicator jeugdstrafrecht – 15
 - 2.2.1 Minderjarigen (12- tot 16-jarigen) – 15
 - 2.2.2 Minderjarigen (16- en 17-jarigen) – 15
 - 2.2.3 Jongvolwassenen (18- tot 23-jarigen) – 16
- 2.3 Knelpunten bij het gebruik van de indicator jeugdstrafrecht – 17
 - 2.3.1 Continue registratie van nieuwe informatie – 17
 - 2.3.2 Instroom en doorlooptijden – 17
 - 2.3.3 Verandering in werkwijze – 18
- 2.4 Aanvullende dataverzoeken – 20
 - 2.4.1 Indicator jeugdsanctie – 20
 - 2.4.2 USB-monitor – 20
 - 2.4.3 Raad voor de rechtspraak – 20
- 2.5 Totstandkoming onderzoeksgroep ASR – 21
- 2.6 Controleren $N=303$ parketnummers in RAC-min – 22
- 2.7 Samenvattend – 23

3 Validatie indicator jeugdstrafrecht en jeugdsanctie – 25

- 3.1 Overeenstemming indicatoren – 25
- 3.2 Overeenstemming indicatoren en vonnissen – 26
 - 3.2.1 Parketnummers geselecteerd m.b.v. indicatoren (JSR-kolom) – 27
 - 3.2.2 Toelichting onterecht geselecteerde parketnummers – 27
 - 3.2.3 Parketnummers niet geselecteerd m.b.v. indicatoren (VSR-kolom) – 28
 - 3.2.4 Toelichting onterecht niet geselecteerde parketnummers – 28

4 Verschillende steekproeven – 31

- 4.1 Niet-gevalideerde onderzoeksgroep – 31
- 4.2 Gevalideerde onderzoeksgroep – 31
- 4.3 Toekomstige onderzoeksgroep – 31
- 4.4 Teleenheid – 32

5 Alternatieve selectiemethoden – 35

- 5.1 Alternatief I: preventieve hechtenis in een JJI – 35
 - 5.1.1 Aantal preventieve hechtenissen in een JJI – 35
- 5.2 Alternatief II: adviesrapportages door de reclassering – 36
- 5.3 Alternatief III: 'Textmining' van vonnissen – 37

6 Samenvatting en conclusie – 39

- 6.1 Validiteit combinatie van indicatoren jeugdstrafrecht en jeugdsanctie – 39
 - 6.1.1 Kanttekeningen bij gebruik registerdata – 41

- 6.2 Alternatieve selectiemethoden — 41
- 6.2.1 Het aantal plaatsingen preventieve hechtenis in een JJI — 42
- 6.2.2 Het aantal adviesrapportages van de reclassering — 42
- 6.2.3 Textmining van vonnissen — 42
- 6.3 Conclusie en aanbeveling — 43

Summary — 45

Literatuur — 47

Bijlage 1 Data aanvragen en leveringen — 49

Samenvatting

Op 1 april 2014 is het adolescentenstrafrecht in werking getreden. Met de komst van het adolescentenstrafrecht is een flexibele toepassing van het jeugd- en volwassenenstrafrecht voor justitiabelen in de leeftijd van 16 tot 23 jaar mogelijk. Het huidige onderzoek komt voort uit het onderzoek 'Adolescentenstrafrecht: Beleids-theorie en eerste empirische bevindingen' en is onderdeel van het meerjarig onderzoeksprogramma [Monitoring en Evaluatie van het adolescentenstrafrecht](#). De pilot heeft als doel om de groep 18- tot 23-jarigen waarbij artikel 77c Wetboek van Strafrecht (Sr.) in eerste aanleg door de rechter is toegepast te identificeren op basis van door het Openbaar Ministerie (OM) en de zittende magistratuur (ZM) geregistreerde gegevens over strafzaken. Gedurende de looptijd van het onderzoek 'Adolescentenstrafrecht: Beleidstheorie en eerste empirische bevindingen' werd duidelijk dat het niet goed mogelijk was om de groep 18- tot 23-jarigen waarbij hun strafzaak was afgedaan volgens het jeugdstrafrecht in kaart te brengen. Artikel 77c Sr. verwijst naar de toepassing van het jeugdstrafrecht bij 18- tot 23-jarigen maar is niet als zodanig landelijk beschikbaar in de managementsystemen van het OM en de ZM. Daarom is besloten om in de huidige pilot een alternatieve methode te onderzoeken waarmee de volledige groep jongvolwassenen met een afdoening volgens het jeugdstrafrecht kan worden geïdentificeerd.

Bij de toepassing van artikel 77c Sr. gaat het om personen die in de leeftijd van 18 tot 23 jaar een delict hebben gepleegd en daarvoor zijn berecht volgens het jeugdstrafrecht. Binnen dit onderzoek hebben we de toepassing van artikel 77c Sr. in het eerste jaar na invoering van het adolescentenstrafrecht onderzocht (1 april 2014 tot 1 april 2015). Om de groep jongvolwassenen te selecteren hebben we gebruikgemaakt van de combinatie van de indicator jeugdstrafrecht en de indicator jeugdsanctie. Beide indicatoren zijn gebaseerd op informatie uit de registratiesystemen GPS en COMPAS van het OM en de ZM. De indicator jeugdstrafrecht verwijst naar het type strafstelsel dat is toegepast binnen een strafzaak en de indicator jeugdsanctie indiceert of er een jeugdsanctie is opgelegd. Omdat op basis van de indicator jeugdsanctie taakstraffen niet direct worden herkend als een jeugdsanctie is die informatie gekoppeld aan het programma Uitvoeringsketen Strafrechtelijke Beslissingen (USB-monitor). Dat leverde een (beperkte) uitbreiding van de onderzoeksgroep op. Ook is een dataverzoek gedaan bij de Raad voor de rechtspraak wat een aantal unieke parketnummers opleverde. De onderzoeksgroep die binnen deze pilot is onderzocht bestaat uit 303 parketnummers en had als peildatum mei 2015. Vervolgens zijn de vonnissen behorende bij deze parketnummers opgevraagd en op microniveau gekoppeld aan de bijbehorende parketnummers. Na anonimiseren kon op basis van deze koppeling het gebruik van de indicatoren worden onderzocht.

Op basis van informatie uit het vonnis blijkt bij 95% van de parketnummers waarbij volgens de combinatie van indicatoren sprake is van een afdoening volgens het jeugdstrafrecht, dit ook daadwerkelijk het geval. In 5% van de parketnummers blijkt er echter volgens het vonnis sprake te zijn van een afdoening volgens het volwassenenstrafrecht. Alhoewel er alternatieve methoden bestaan voor het selecteren van de onderzoeksgroep, bijvoorbeeld via het aantal plaatsingen preventieve hechtenis in een justitiële jeugdinrichting of via het registratiesysteem van de reclassering, lijken de informatiebronnen van het OM en de ZM het meest geschikt vanwege de aanwezigheid van afdoeningsinformatie in deze systemen. Er dient echter wel rekening te worden gehouden met een aantal knelpunten bij het gebruik

van informatie uit een registratiesysteem zoals GPS. Zo gaat het om een 'levend' systeem waarin gedurende de doorlooptijd van een strafzaak continu nieuwe informatie kan worden toegevoegd. Dezelfde selectie van de onderzoeksgroep kan vanwege een andere peildatum twee verschillende data-afslagen als gevolg hebben. Daarnaast dient rekening te worden gehouden met een gefaseerde instroom van strafzaken en de duur van de doorlooptijd van die strafzaken.

1 Inleiding

Sinds 1 april 2014 is het adolescentenstrafrecht in werking getreden. De kern van het adolescentenstrafrecht ligt in de flexibele toepassing van sancties en maatregelen uit het jeugdstrafrecht en het volwassenenstrafrecht bij justitiabelen in de leeftijd van 16 tot 23 jaar (TK 2010-2011, 28 741, nr. 17). Hierbinnen ligt de nadruk op de toepassing van het jeugdstrafrecht bij 18- tot 23-jarigen. Het achterliggende idee is dat effectief sanctioneren recht doet aan het delict dat is gepleegd, maar tegelijkertijd rekening houdt met de persoonlijke omstandigheden en ontwikkeling van een dader (Kempen, 2014).

Met de komst van het adolescentenstrafrecht is een belangrijke rol weggelegd voor de officier van justitie en de adviserende organisaties gedurende de toeleiding naar de berechting van een jongvolwassene (o.a. de reclassering). Wanneer een officier van justitie voornemens is om het jeugdstrafrecht toe te passen en er sprake is van een misdrijf zoals omschreven in artikel 67 lid 1 Wetboek van Strafvordering (Sv.), dan zal de preventieve hechtenis in een justitiële jeugdinrichting (JJI) worden uitgevoerd. Ook in de tenuitvoerlegging is het uitgangspunt versterkt dat het toegepaste sanctiestelsel wordt gevolgd. Indien een jongvolwassene volgens het jeugdstrafrecht wordt berecht, vindt executie van de sanctie in een jeugdinrichting plaats.

Onder meer naar de toepassing van het jeugdstrafrecht bij jongvolwassenen (artikel 77c Wetboek van Strafrecht (Sr.)) wordt door het WODC onderzoek gedaan. De directie Sanctietoepassing en Jeugd (DSenJ; voorheen directie Justitieel Jeugdbeleid (DJJ)) van het Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen (DGSenB) heeft het WODC gevraagd om het adolescentenstrafrecht te monitoren en te evalueren middels een onderzoeksprogramma welke als doel heeft zicht te krijgen op de werking en effectiviteit van het adolescentenstrafrecht in de strafrechtpraktijk. De huidige pilot is onderdeel van het onderzoeksprogramma [Monitoring en Evaluatie van het adolescentenstrafrecht](#). Dit onderzoeksprogramma heeft een looptijd van vijf jaar en is in augustus 2014 gestart. Diverse VenJ-ketenpartners zijn betrokken bij het onderzoeksprogramma.¹ Het kan daarbij gaan zowel om het leveren van informatie en data als om consultatie.

De huidige pilot vloeit voort uit het deelproject 'Adolescentenstrafrecht: Beleidstheorie en eerste empirische bevindingen' waarin de beleidstheorie achter het adolescentenstrafrecht en eerste empirische resultaten met betrekking tot de toepassing ervan zijn onderzocht (Van der Laan, Beerthuizen, Barendregt & Beijersbergen, 2016). Tijdens de looptijd van dat deelproject werd duidelijk dat het niet goed mogelijk was om de groep 18- tot 23-jarigen met een afdoening volgens het jeugdstrafrecht in kaart te brengen. In deze pilot is daarom onderzocht hoe de onderzoeksgroep (18- tot 23-jarigen waarbij artikel 77c Sr. is opgelegd) kan worden geïdentificeerd door gebruik te maken van registratie data van het OM en de ZM.

¹ Het gaat om het Openbaar Ministerie (OM), de zittende magistratuur (ZM; Raad voor de rechtspraak), de drie reclasseringsorganisaties (3RO), het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP), de William Schrikker Groep (WSG), Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) en de Raad voor de Kinderbescherming.

1.1 Pilot identificeren toepassing artikel 77c Sr.

Bij de toepassing van artikel 77c Sr. gaat het om personen die in de leeftijd van 18 tot 23 jaar een delict hebben gepleegd en daarvoor berecht zijn volgens het jeugdstrafrecht.² In het kader van de huidige pilot hebben we de toepassing van artikel 77c Sr. in het eerste jaar na invoering van het adolescentenstrafrecht onderzocht. Specifiek gaat het dan om feiten gepleegd in de periode 1 april 2014 tot 1 april 2015.³ De selectie van de onderzoeksgroep werd in eerste instantie gemaakt op basis van in RAC-min (Rhapsody Centraal-MIN; een informatiesysteem van het OM dat managementinformatie uit GPS en COMPAS bevat) geregistreerde afdoeningen, maar het bleek dat strafvorderlijke informatie over de toepassing van artikel 77c Sr. niet kwantitatief geregistreerd wordt in deze bronsystemen. Al snel bleek dat het identificeren van de groep 18- tot 23-jarigen die volgens het jeugdstrafrecht zijn berecht geen sinecure is. Alhoewel het WODC afdoeningsinformatie krijgt aangeleverd van het OM, is specifieke informatie over of artikel 77c Sr. wel of niet is toegepast niet beschikbaar vanwege het ontbreken ervan in de bronsystemen van het OM en de ZM. Dit maakt dat het niet mogelijk is om op basis van artikel 77c Sr. alle 18- tot 23-jarigen die volgens het jeugdstrafrecht zijn berecht te selecteren. Bij de selectie van de groep 18- tot 23-jarigen waarbij het jeugdstrafrecht is toegepast is gebruikgemaakt van een combinatie van twee indicatoren.⁴ Allereerst wordt een selectie gemaakt met behulp van de indicator 'jeugdstrafrecht'. Deze indicator komt uit het bronsysteem van het OM en de ZM en verwijst naar het type strafstelsel dat is toegepast binnen een strafzaak. De reeds ontstane onderzoeksgroep wordt aangevuld met een selectie gemaakt met behulp van de indicator 'jeugdsanctie'. Ook deze indicator is gebaseerd op informatie uit het bronsysteem van het OM en de ZM en indiceert of een jeugdsanctie is opgelegd (bijv. een jeugddetentie). Tabel 1.1 geeft het gebruik van beide indicatoren schematisch weer. Als ten minste één van deze twee indicatoren wijst op toepassing van het jeugdstrafrecht bij een pleegleeftijd van 18 tot 23 jaar, dan zou er sprake zijn van een strafzaak waarin artikel 77c Sr. is toegepast.

Al in het beginstadium van het onderzoek naar de toepassing van het jeugdstrafrecht bij jongvolwassenen bleek dat het gebruik van de combinatie van indicatoren tot ruis leidde in de identificatie van de onderzoeksgroep. Meermalen leek er op basis van één of beide indicatoren sprake te zijn van de toepassing van het jeugdstrafrecht, terwijl volgens het vonnis een afdoening volgens het volwassenenstrafrecht had plaatsgevonden. Zie voor een overzicht van de knelpunten rond het gebruik van de indicatoren hoofdstuk 2 van dit rapport. Om deze reden is besloten om in januari 2015 een validatieonderzoek te starten waarbij op microniveau parkeernummers – waarbij de verwachting is dat er een afdoening volgens het jeugdstrafrecht is opgelegd bij een 18- tot 23-jarige – en vonnissen aan elkaar zijn gekoppeld. Tussen februari 2015 en februari 2016 is er data verzameld in het kader

² In het geval dat één persoon meerdere delicten heeft gepleegd rond het 18e levensjaar moet er sprake zijn van ten minste één feit gepleegd na het 18e levensjaar.

³ In het geval dat één persoon meerdere delicten heeft gepleegd rond 1 april 2014 moet er sprake zijn van ten minste één feit gepleegd na 1 april 2014.

⁴ In eerste instantie werd alleen gebruikgemaakt van de indicator jeugdstrafrecht om tot de selectie van de onderzoeksgroep te komen. Na een korte dossieranalyse bleek dit echter te veel ruis op te leveren waardoor is besloten om een aanvullende indicator te gebruiken (de indicator jeugdsanctie). Bovendien bleek later in het onderzoek dat alleen de indicator jeugdstrafrecht gebruiken tot een onderschatting zou leiden. Dit heeft er mee te maken dat de indicatoren in het bronsysteem van het OM kunnen wijzigen als gevolg van wijzigingen in het verloop van de strafzaak.

van deze pilot. Die dataverzameling bestond uit het genereren van een selectie parketnummers van alle zaken waarbij vermoedelijk sprake is van een afdoening volgens het jeugdstrafrecht bij 18- tot 23-jarigen in het eerste jaar na invoering van het adolescentenstrafrecht (1 april 2014 tot 1 april 2015). Vervolgens zijn van die selectie van parketnummers alle vonnissen opgevraagd bij de Raad voor de rechtspraak. De Raad voor de rechtspraak en alle afzonderlijke rechtbanken hebben een enorme inspanning geleverd om alle benodigde vonnissen op te zoeken in hun systemen. De vonnissen zijn vanaf juli 2015 bij de Raad voor de rechtspraak aangeleverd. Dit gebeurde zowel in digitale als in papieren vorm. Het anonimiseren van de vonnissen heeft bij de Raad voor de rechtspraak plaatsgevonden. De pilot wordt afgerond met het uitbrengen van dit rapport.

Tabel 1.1 Gebruik indicatoren jeugdstrafrecht en jeugdsanctie

		18- tot 23-jarigen	
		Indicator jeugdsanctie	
		Nee	Ja
Indicator jeugdstrafrecht	Nee	X	√
	Ja	√	√

√ = toepassing jeugdstrafrecht, wordt toegevoegd aan de onderzoeksgroep.

X = toepassing volwassenenstrafrecht, wordt niet toegevoegd aan de onderzoeksgroep.

1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen

Deze pilot heeft als doel om op basis van registratiegegevens de groep 18- tot 23-jarigen die in het eerste jaar na invoering van het adolescentenstrafrecht volgens het jeugdstrafrecht zijn berecht (artikel 77c Sr.) te identificeren.

Dit leidt tot de volgende onderzoeksvragen:

- 1 Hoe valide zijn de indicatoren 'jeugdstrafrecht' en 'jeugdsanctie' en de combinatie van beide indicatoren om de groep 18- tot 23-jarigen die volgens het jeugdstrafrecht zijn berecht in kaart te brengen?
- 2 In hoeverre komt het aantal afdoeningen volgens het jeugdstrafrecht onder 18- tot 23-jarigen volgens de combinatie van de indicator jeugdstrafrecht en de indicator jeugdsanctie overeen met het aantal plaatsingen preventieve hechtenis in een JJI onder 18- tot 23-jarigen?
- 3 Bestaan er mogelijk alternatieve methoden om het aantal afdoeningen volgens het jeugdstrafrecht bij 18- tot 23-jarigen in kaart te brengen?

Het valideren van de combinatie van de indicator jeugdstrafrecht en de indicator jeugdsanctie is voor zowel de evaluatie als het monitoren van het adolescentenstrafrecht van belang. Voor de evaluatie van het adolescentenstrafrecht is het wenselijk om de onderzoeksgroep helder in beeld te hebben zodat de kenmerken van de groep kunnen worden beschreven en er een effectmeting kan worden gedaan. De in deze pilot gebruikte informatie is dan ook gebruikt in het eerste deelproject van het onderzoeksprogramma Monitoring en Evaluatie van het adolescentenstrafrecht. Daarnaast is het herhaaldelijk opvragen van informatie over deze onderzoeksgroep uit de bronsystemen van het OM en de ZM noodzakelijk in het kader van de terugkerende monitoren, zoals de Recidive Monitor, de Strafrecht-ketenmonitor en de Monitor Jeugdcriminaliteit.

1.3 Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 gaan we dieper in op de informatiebronnen die gebruikt worden om gegevens op te vragen van 18- tot 23-jarigen die volgens het jeugdstrafrecht zijn berecht. Tevens beschrijven we hoe de onderzoeksgroep tot stand is gekomen. In hoofdstuk 3 wordt de validering van beide indicatoren besproken en in hoofdstuk 4 lichten we de verschillende steekproeven toe. In hoofdstuk 5 beschrijven we drie mogelijke alternatieven voor het identificeren van de onderzoeksgroep. We sluiten in hoofdstuk 6 af met de beantwoording van de onderzoeksvragen en een discussie.

2 Informatiebronnen

In dit hoofdstuk gaan we in op de informatiebronnen en selectiecriteria die zijn gebruikt (paragraaf 2.1), het gebruik van de indicator jeugdstrafrecht (paragraaf 2.2) en de knelpunten die daarbij bestaan (paragraaf 2.3). Vervolgens beschrijven we enkele aanvullende dataverzoeken, waaronder de indicator jeugdsanctie in paragraaf 2.4 en de totstandkoming van de onderzoeksgroep in paragraaf 2.5. In paragraaf 2.6 controleren we deze selectie één jaar na de oorspronkelijke peildatum in RAC-min.

2.1 Informatiebronnen

Het OM en de ZM maken gebruik van de registratiesystemen COMPAS en GPS om strafzaken die in eerste aanleg zijn afgedaan te registreren. COMPAS staat voor Communicatiesysteem Openbaar Ministerie Parket Administratie en wordt vanaf begin jaren negentig gebruikt om informatie over ingeschreven zaken bij het OM te registreren. Sinds 2008 is het OM begonnen met de geleidelijke invoering van het Geïntegreerd ProcesSysteem (GPS), ter vervanging van COMPAS, met als doel om de kwaliteit, flexibiliteit en snelheid in de strafrechtketen te bevorderen. De invoering verloopt gefaseerd en er is besloten om GPS eerst te gebruiken voor kantonzaken en eenvoudige politierechterzaken. GPS en COMPAS zijn 'levende' systemen wat inhoudt dat er sprake is van continue registratie van nieuwe informatie, maar ook zijn aanpassingen aan reeds ingevoerde informatie mogelijk.

Tot de kerntaken van de afdeling Statistische Informatievoorziening en Beleidsanalyse (SIBa) van het WODC behoren het verzamelen, bewerken, beheren en koppelen van justitiële- en veiligheidsdata. SIBa heeft in het kader van de huidige pilot de registerdata aangeleverd (zie bijlage 1). Ten behoeve van het onderzoek heeft SIBa gebruikgemaakt van data uit RAC-min (Rapsody Centraal-MIN). Dit is een afslag van het Rapsody-systeem van het Parket Generaal dat managementinformatie uit GPS en COMPAS bevat. In RAC-min staan gegevens met betrekking tot de vervolging en berechting van bij het OM ingestroomde zaken, zoals de gepleegde feiten, de beslissing van het OM, het vonnis van de rechter en de opgelegde sancties. De data die SIBa aangeleverd krijgt bevat slechts een deel van alle informatie uit GPS en COMPAS. Zo ontbreekt kwantitatieve strafvorderlijke informatie in de bronsystemen van het OM en de ZM en kan als gevolg daarvan dit niet geleverd worden aan het WODC. De toepassing van het jeugdstrafrecht bij 18- tot 23-jarigen wordt op het (papieren) vonnis geregistreerd onder wetsartikel 77c Sr., echter kan de onderzoeksgroep niet op basis van dit wetsartikel uit RAC-min gegenereerd worden.

Om zicht te krijgen op het aantal 18- tot 23-jarigen dat volgens het jeugdstrafrecht is berecht in het eerste jaar na invoering van het adolescentenstrafrecht, is daarom gebruikgemaakt van andere informatie uit RAC-min. We gebruiken twee indicatoren om de onderzoeksgroep waarbij artikel 77c Sr. is toegepast in kaart te brengen; de indicator jeugdstrafrecht en de indicator jeugdsanctie (zie voor een uitgebreide toelichting op beide indicatoren paragrafen 2.2 en 2.4.1).

- De indicator jeugdstrafrecht is een zogenoemde afgeleide variabele uit GPS. Informatie over of de indicator jeugdstrafrecht in GPS is aangezet is in verschillende velden opgenomen in RAC-min. RAC-min bevat een zaaktabel en een zittingtabel. Beide tabellen bevatten een veld 'INDKSR' waarin is geregistreerd of er

sprake is van toepassing *kindstrafrecht*, oftewel jeugdstrafrecht. Eén zaak kan meerdere zittingen hebben. Het gaat hier alleen om informatie over zaken die in eerste aanleg zijn afgedaan door het OM of de rechter. Medewerkers van de afdeling SIBa vervaardigen een nieuw attribuut genaamd 'IND_JEUGDSTRAFR'. Dit nieuwe attribuut is zowel gebaseerd op het attribuut 'INDKSR' uit de zaaktabel als op het attribuut 'INDKSR' uit de zittingtabel. Bij de zittingtabel wordt gekeken naar de waarde van het attribuut 'INDKSR' van de zitting waarop het eindvonnis is uitgesproken. Wanneer minimaal één van beide attributen ('INDKSR' uit de zaak tabel of 'INDKSR' uit de zitting tabel) op 'ja' staat, dan staat het attribuut 'IND_JEUGDSTRAFR' ook op 'ja'. Alhoewel we ons hier gedeeltelijk baseren op vorderingsinformatie, gebruiken we deze informatie alleen om afgedane strafzaken te selecteren. Enkel gebruikmaken van de zitting tabel kan als gevolg hebben dat zaken ontbreken.

- De indicator jeugdsanctie is een variabele die door het WODC wordt aangemaakt op basis van afdoeningsinformatie. In RAC-min staat geregistreerd welke straf of maatregel een 18- tot 23-jarige opgelegd heeft gekregen. De indicator jeugdsanctie geeft aan of er sprake is van een direct herleidbare jeugdsanctie zoals een PIJ-maatregel (Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen) of een jeugddetentie.

Data die uit RAC-min worden gehaald, komen vervolgens terecht in een 'datamart' welke onder beheer van de afdeling SIBa staat. Binnen de datamart bestaan weer verschillende informatiegebieden, waaronder de datamart 'adolescentenrecht'. Deze datamart 'adolescentenrecht' bevat zaken waarbij er *mogelijk* sprake is van toepassing jeugdstrafrecht bij 18- tot 23-jarigen. Er bestaan echter geen sluitende selectiecriteria om vast te kunnen stellen of er werkelijk in een zaak van een 18- tot 23-jarige het jeugdstrafrecht is toegepast. De datamart bestaat uit een selectie van zaken en bijbehorende gegevens die relevant zijn in het kader van het adolescentenstrafrecht. Aan de hand van een viertal selectiecriteria worden zaken uit RAC-min geselecteerd die vervolgens worden opgenomen in de datamart adolescentenstrafrecht. Er hoeft hier echter nog geen sprake te zijn van een afdoening volgens het jeugdstrafrecht. De selectie uit RAC-min vindt plaats wanneer het (1) een rechtbankzaak betreft (dus geen kantonzaken), (2) *en* er sprake is van een eindvonnis na 2001, (3) *en* er sprake is van een natuurlijk persoon, (4) *en* de maximale pleegleeftijd < 30 jaar is. Met deze selectiecriteria wordt de kans gemaximaliseerd dat alle strafzaken relevant voor het adolescentenstrafrecht geïncludeerd zijn.

Op basis van de gegevens die zijn verzameld in de datamart adolescentenstrafrecht kan vervolgens met behulp van specifieke criteria (bijvoorbeeld leeftijd, type delict of afdoening) een selectie van zaken worden gegenereerd. De selectiecriteria die wij hebben gebruikt om het aantal 18- tot 23-jarigen dat volgens het jeugdstrafrecht is berecht in kaart te brengen is als volgt:⁵

- 1 De indicator jeugdstrafrecht en/of de indicator jeugdsanctie op 'ja';
- 2 Een pleegleeftijd van 18 tot 23 jaar;⁶
- 3 Pleegdatum tussen 1 april 2014 en 1 april 2015;⁷

De selectie is beperkt tot ZM strafzaken omdat het adolescentenstrafrecht niet door het OM zelf toegepast kan worden bij transacties en strafbeschikkingen.

⁵ De peildatum voor het opvragen van de data is mei 2015.

⁶ Minimaal één feit moet gepleegd zijn tijdens of na het 18e levensjaar.

⁷ Minimaal één feit moet gepleegd zijn op of na 1 april 2014.

2.2 Indicator jeugdstrafrecht

In deze paragraaf geven we een beknopte procesbeschrijving van het invullen van de indicator jeugdstrafrecht in GPS. Omdat de werkinstructie niet voor alle leeftijdsgroepen hetzelfde is, beschrijven we de registratie van de indicator jeugdstrafrecht voor minderjarigen van 12 tot 16 jaar, voor minderjarigen van 16 en 17 jaar en voor meerderjarigen van 18 tot 23 jaar. Zie tabel 2.1 voor een schematische weergave van de registratie van zaken van 12- tot 23-jarigen in GPS.

2.2.1 Minderjarigen (12- tot 16-jarigen)

Bij de registratie van minderjarigen bij het OM leidt GPS uit de geboortedatum en de pleegdatum van het eerst gepleegde feit automatisch de leeftijd ten tijde van het plegen van het delict af – en dus eventuele minderjarigheid. Bij een minderjarige wordt in GPS automatisch de indicator Mi(nderjarig) aangezet zodra de pleegdatum bekend c.q. ingevuld is (zie figuur 2.1). Zodra een indicator aangezet wordt staat er een vinkje bij die indicator.

Basisgegevens zoals geboortedatum worden door een beoordelaar van het OM in GPS ingevoerd volgens de richtlijnen beschreven in de GPS werkinstructie 'Beoordelen'. In beginsel is een beoordelaar een administratief juridisch medewerker (AJM'er) of een parketsecretaris van het OM, maar bij ingewikkelde zaken kan een beoordelaar tevens een officier van justitie zijn. Wanneer er sprake is van een verdachte jonger dan 16 jaar wordt automatisch de kinderrechter (KR) geselecteerd (zie 'Forum' in figuur 2.2). In het forum veld kan een keuze worden gemaakt voor de zaaksbehandeling door bijvoorbeeld een kinderrechter, politierechter of de meervoudige kamer.

In de werkinstructie 'Beoordelen' van GPS staat dat het jeugdstrafrecht wordt toegepast wanneer een verdachte jonger is dan 16 jaar. Als gevolg hiervan staat in GPS bij de eis ter terechtzitting de indicator jeugdstrafrecht standaard aangezet (zie figuur 2.3). De gebruiker kan deze indicator bij een verdachte jonger dan 16 jaar niet zelf wijzigen. Wanneer er sprake is van een minderjarige verdachte jonger dan 16 jaar en hier alleen volgens het jeugdstrafrecht gesanctioneerd kan worden, wordt bij het registreren van de uitspraak (sinds de release van december 2014) de indicator jeugdstrafrecht ook automatisch aangezet (zie figuur 2.4). Voor de release van december 2014 moest deze laatste indicator handmatig worden aangezet.

2.2.2 Minderjarigen (16- en 17-jarigen)

Ook bij 16- en 17-jarige verdachten wordt in GPS aan de hand van de geboortedatum en de pleegdatum van het eerst gepleegde feit automatisch minderjarigheid ten tijde van het plegen van het delict afgeleid (zie figuur 2.1). Omdat het om een minderjarige gaat – en daarom in GPS de indicator Mi(nderjarig) ook aangezet staat – wordt automatisch de kinderrechter (KR) als forum geselecteerd (zie figuur 2.2). Het uitgangspunt is dat bij 16- en 17-jarigen het jeugdstrafrecht wordt toegepast en daarom wordt de indicator jeugdstrafrecht bij de eis ter terechtzitting standaard aangezet (zie figuur 2.3). In uitzonderingsgevallen kan een officier van justitie besluiten om het volwassenenstrafrecht te vorderen bij een 16- of 17-jarige. Tevens kan een rechter besluiten een sanctie uit het volwassenenstrafrecht op te leggen. Met behulp van de indicator jeugdstrafrecht kan worden aangegeven of het jeugdstrafrecht wel of niet van toepassing is. Wanneer een officier van justitie voornemens is om een sanctie of maatregel uit het volwassenenstrafrecht te vorderen kan hij/zij besluiten de indicator jeugdstrafrecht bij de eis ter terechtzitting uit te zetten (zie figuur 2.3). Dit kan door het vinkje bij die betreffende indicator weg te

halen. Wanneer een kinderrechter daadwerkelijk sanctioneert volgens het volwassenenstrafrecht, kan de indicator jeugdstrafrecht bij de uitspraak uitgezet worden (zie figuur 2.4).⁸

2.2.3 Jongvolwassenen (18- tot 23-jarigen)

Bij 18- tot 23-jarige verdachten wordt de indicator Mi(nderjarig) in GPS niet standaard aangezet (zie figuur 2.1). Dit betekent ook dat niet automatisch de kinderrechter (KR) als forum wordt geselecteerd (zie figuur 2.2). De beoordelaar zal hier handmatig een forum moeten invullen (bijvoorbeeld politierechter of meervoudige kamer). Ook de indicator jeugdstrafrecht bij de eis ter terechtzitting (zie figuur 2.3) staat bij 18- tot 23-jarige verdachten automatisch uitgezet omdat als uitgangspunt geldt dat het volwassenenstrafrecht van toepassing is bij 18- tot 23-jarigen. De mogelijkheid bestaat om bij 18- tot 23-jarigen een sanctie uit het jeugdstrafrecht op te leggen. Indien een officier van justitie voornemens is om het jeugdstrafrecht te vorderen kan de indicator jeugdstrafrecht worden aangezet. Het jeugdstrafrecht kan niet worden toegepast wanneer de verdachte een rechtspersoon is of een natuurlijk persoon die 23 jaar of ouder is ten tijde van het plegen van het delict. In die gevallen zal het volwassenenstrafrecht van toepassing zijn. Wanneer toepassing van het jeugdstrafrecht wordt overwogen bij 18- tot 23-jarigen dient bij de beoordeling het forum MK (meervoudige kamer) te worden gekozen. In de dagvaarding wordt vervolgens een zin opgenomen betreffende de vordering van het OM waarin de toepassing van het jeugdstrafrecht wordt overwogen. Wanneer de kinderrechter wordt gekozen als forum, zal het systeem een waarschuwing genereren die aangeeft dat een kinderrechter alleen mogelijk is bij minderjarigen. Vervolgens wordt de gebruiker gevraagd of hij/zij door wil gaan met invullen. Indien de rechter besluit te sanctioneren volgens het jeugdstrafrecht zal bij de uitspraak handmatig de indicator jeugdstrafrecht moeten worden aangezet (zie figuur 2.4).

Tabel 2.1 Schematische weergave van de registratie van zaken van 12- tot 23-jarigen in GPS

	Figuur 2.1 Indicatie Mi(nderjarig)	Figuur 2.2 Forum	Figuur 2.3 Eis ter terecht- zitting	Figuur 2.4 Uitspraak JSR/VSR
12- tot 16-jarigen	Standaard aan	Automatisch kinderrechter	Standaard indicator JSR aangezet	Standaard indicator JSR aangezet
16- en 17-jarigen	Standaard aan	Automatisch kinderrechter	Standaard indicator JSR aangezet (met optie om uit te zetten)	Standaard indicator JSR aangezet (met optie om uit te zetten)
18- tot 23-jarigen	Standaard uit	Handmatig selecteren	Standaard indicator JSR uitgezet (met optie om aan te zetten)	Standaard indicator JSR uitgezet (met optie om aan te zetten)

Noot: GPS wordt zowel door het OM als de ZM gebruikt.

⁸ GPS wordt zowel gebruikt door het OM als door de ZM. De griffies van de rechtbanken zien wat er over een specifieke verdachte al door het OM in GPS is geregistreerd. Het zijn de griffies die vervolgens noteren wat de rechter heeft besloten – onder andere over de toepassing van het jeugd- of volwassenenstrafrecht – en zij registreren dit vervolgens in GPS.

2.3 Knelpunten bij het gebruik van de indicator jeugdstrafrecht

Het gebruik van registratiegegevens, zoals de indicator jeugdstrafrecht, gaat samen met een aantal knelpunten. Zo is er allereerst sprake van een continue registratie van nieuwe informatie en mogelijke wijzigingen in reeds ingevoerde gegevens waardoor data aanvragen over de tijd van elkaar kunnen verschillen. Ten tweede bestaat het knelpunt van een gefaseerde instroom van strafzaken, de doorlooptijden van strafzaken en bijkomende vertraging in de verwerking van informatie in de bronsystemen. Tot slot zijn registratiesystemen onderhevig aan verandering waardoor functies en instellingen kunnen wijzigen om beter aan te sluiten op de dagelijkse praktijk van het OM en de ZM. Vanwege deze knelpunten kan de validiteit van het gebruik van de indicator jeugdstrafrecht als *enige* selectiecriteria voor het genereren van de onderzoeksgroep in twijfel worden getrokken. Omdat deze knelpunten belangrijk zijn om de validiteit van de indicator in te schatten lichten we ze hieronder verder toe.

2.3.1 Continue registratie van nieuwe informatie

Omdat GPS en COMPAS 'levende' registratiesystemen zijn kan nieuwe informatie aan een bestaande zaak worden toegevoegd en eerder ingevulde informatie die later onjuist blijkt worden gewijzigd. Deze continue verandering binnen het systeem zorgt ervoor dat twee data afslagen die betrekking hebben op dezelfde strafzaken maar op een andere datum uit de systemen zijn gehaald (de peildatum), van elkaar kunnen verschillen. Daarom is het belangrijk om bij iedere meting de peildatum voor ogen te houden.

2.3.2 Instroom en doorlooptijden

In de registratie van zaaksinformatie in de strafrechtketen moet rekening worden gehouden met een aantal aspecten. Zo is er sprake van een gefaseerde instroom van zaken. Immers wordt doorlopend aan zaken gewerkt waardoor mogelijke verdachten later in beeld kunnen komen. Vervolgens bestaat er variatie in de doorlooptijden van strafzaken. Hier kunnen zaakinhoudelijke of procesmatige oorzaken aan ten grondslag liggen zoals of er samenhang is met een andere zaak en er meerdere verdachten zijn of wanneer een strafzaak is aangehouden voor nader onderzoek (Van den Braak, Hartman, Vink & Leertouwer, 2015). Vanwege de doorlooptijden van zaken kan het enige tijd duren voordat alle informatie over een bepaalde zaak beschikbaar is. Tot die tijd kan er immers nog informatie gewijzigd worden. Zo lang er geen datum van het eindvonnis van de zaak in eerste aanleg bekend is zal de zaak niet worden geselecteerd voor de datamart adolescentenstrafrecht. Naast de doorlooptijden moet rekening worden gehouden met de tijd die nodig is om alle informatie op de juiste manier te verwerken in de bronsystemen. Er gaat enige tijd overheen voordat alle zaaksinformatie is verwerkt nadat een rechter uitspraak heeft gedaan in een zaak. Het lijkt dat er pas na minimaal 12 maanden een beeld kan worden gegeven op basis van registratiedata dat volledig genoeg wordt geacht. Dit betekent dat informatie over de periode april 2014 tot april 2015 pas volledig beschikbaar is vanaf april 2016. Dan nog is het mogelijk dat er zaken ontbreken omdat het onderzoek nog voortduurt. Hier kan de complexiteit van een zaak aan ten grondslag liggen of het gegeven dat er (nog) geen verdachte bekend is. Dit betekent ook dat hoe dichter op de onderzoeksperiode een selectie wordt gemaakt van zaken uit de registratiesystemen, hoe groter de kans dat er zaken ontbreken die eigenlijk wel in de onderzoeksgroep horen.

2.3.3 Verandering in werkwijze

Bij ieder registratiesysteem hoort een eigen werkwijze. Als gevolg van veranderingen in de dagelijkse praktijk kan deze werkwijze aangepast worden. De manier waarop door betrokkenen informatie in GPS en COMPAS wordt geregistreerd hangt nauw samen met de zogeheten 'default' of standaard instellingen van de systemen. Zo kan vanuit een efficiëntie oogpunt besloten worden om bij het openen van een nieuwe zaak in GPS of COMPAS een aantal attributen automatisch aan of uit te zetten. Wanneer een dergelijke standaardinstelling in de praktijk niet werkbaar blijkt, kan aan de technisch beheerder van het systeem het verzoek worden gedaan om de default instelling te wijzigen. Een dergelijke wijziging heeft zich ook voorgedaan bij de indicator jeugdstrafrecht in GPS. Tot de implementatie van release 5.5 in december 2014 moest de griffie de indicator jeugdstrafrecht zelf invullen. In december 2014 is de situatie omgedraaid en wordt de indicator bij *minderjarigen* automatisch aangezet. Wanneer er in uitzonderlijke gevallen sprake is van de toepassing van het volwassenenstrafrecht bij minderjarigen zal de griffie de indicator moeten uitzetten. Zoals gezegd betreft het hier een specifieke default wijziging voor minderjarigen. Voor 18- tot 23-jarigen staat de indicator jeugdstrafrecht standaard uit. Dit omdat de standaardregel blijft dat jongvolwassenen volgens het volwassenenstrafrecht worden berecht. Toepassing van het jeugdstrafrecht bij jongvolwassenen blijft een uitzondering en vergt extra oplettendheid en handelingen bij het invullen van een zaak in GPS. Het is niet ondenkbaar dat de indicator jeugdstrafrecht in sommige gevallen ten onrechte niet is aangezet.

Figuur 2.1 Indicatie Mi(nderjarig) in GPS

Parketnummer		Verdachte	
Geboortedatum		Voornamen	
Soort	Commuun	BVH-nummer	
Beslag		Misdriffovertreding	Misdrif
Recidive 123b WW94		ZSM zaak	☐
Eerste verhoor		Beginnend bestuurder	
Begin IVS		Laatste verhoor	
			(Mede)verdachte
		Bevestig	JDS-web
		Wijzigen verdachte	Details
Memo			
	☐ Beëindig AU	Reden	
Onderbouwing beëindiging			
COMPAS Nr.			
Incidenten	Kwalificatie	Overige betrokkenen	Advies
	Afdoeningswijze		
Pleegdatum	Plaatsnaam Nederland	Omschrijving	Betrokken Mi
			☒ ☒

Figuur 2.2 Keuze voor type rechter in GPS

Incidenten	Kwalificatie	Over
Type beslissing	Genomen	Afge
Dagvaarden		
Genomen door		
Reden afwijking advies		
Reden intrekking		
Forum	KR	2
Verw. behandelduur	000:20	Bi

Figuur 2.3 Indicator jeugdstrafrecht bij de eis ter terechtzitting in GPS

Jeugdstrafrecht

Eis ter terechtzitting

Soort	Omschrijving	Hoeveelheid 1	Hoeveelheid 2
JDET	Jeugddetentie	3	MND

Figuur 2.4 Indicator jeugdstrafrecht bij de uitspraak in GPS

Behandeling	Aanwezigen	Verklarin
Uitspraak		
Beslissing	SOPL	Strafoplegg
Forum	KR	Kinderrech
Datum RM-akkoord		Geac
Reden aanhouding		
Verwezen naar		
Gevoegd bij parketr		
Onderbouwing		
Uitspraak		
☒ Jeugdstrafrecht		

2.4 Aanvullende dataverzoeken

2.4.1 Indicator jeugdsanctie

Een manier om (een deel van) het registratieprobleem van de indicator jeugdstrafrecht te ondervangen is door sanctie-informatie, bijvoorbeeld of er een jeugdsanctie is opgelegd, mee te nemen bij de selectie van de onderzoeksgroep. Een voordeel hiervan is dat met meer zekerheid kan worden gesteld dat er een afdoening volgens het jeugdstrafrecht heeft plaatsgevonden. Dit betekent wel dat uit de registraties moet kunnen worden afgeleid of er sprake is van een jeugdsanctie en dat is niet bij alle sancties het geval. Sancties als een jeugd detentie en een PIJ-maatregel zijn direct herleidbaar als zijnde een sanctie uit het jeugdstrafrecht. In het geval van een geldboete of een taakstraf is niet direct herleidbaar of sprake is van berechting volgens het jeugdstrafrecht. Een taakstraf kan immers ook worden opgelegd via het volwassenenstrafrecht. De indicator jeugdsanctie is een afgeleid attribuut en brengt alleen die zaken in beeld waarbij er sprake is van een direct herleidbare jeugdsanctie.

2.4.2 USB-monitor

Om duidelijk te krijgen of bij jongvolwassenen de niet direct herleidbare sancties (taakstraffen) een jeugdsanctie betreffen, zijn RAC-min gegevens gekoppeld aan het programma Uitvoeringsketen Strafrechtelijke Beslissingen (in het vervolg: de USB-monitor).⁹ De USB-monitor bevat executiegegevens over alle opgelegde taakstraffen en daarbij wordt tevens het uitvoerend orgaan van de taakstraf geregistreerd. Zo kon worden nagegaan of de opgelegde taakstraffen zijn gecoördineerd of afgedaan via een jeugd instantie, zoals de Raad voor de Kinderbescherming of de jeugdreclassering. Het ging hier alleen om parketnummers waarbij volgens de indicator jeugdsanctie sprake was van een taakstraf. Voor die parketnummers is met behulp van informatie uit de USB-monitor onderzocht wat het uitvoerend orgaan van de taakstraf was. Met behulp van die informatie kon voor een aantal parketnummers nog uitsluitel worden gegeven of het een zaak betreft waarbij sprake is van een afdoening volgens het jeugd- of volwassenenstrafrecht. Parketnummers waarvan een taakstraf is gecoördineerd door een jeugd instantie, zoals de Raad voor de Kinderbescherming, zijn toegevoegd aan de onderzoeksgroep (zie tabel 2.2).

2.4.3 Raad voor de rechtspraak

Om na te gaan of een ketenpartner op basis van dezelfde bronsystemen tot een vergelijkbare selectie van de onderzoeksgroep zou komen is een dataverzoek uitgezet bij de Raad voor de rechtspraak. Met deze aanvullende actie kunnen we de volledigheid van de door het WODC gebruikte databron onderzoeken. De Raad voor de rechtspraak heeft met behulp van dezelfde selectiecriteria de onderzoeksgroep geselecteerd op basis van data die de afdeling Informatievoorziening van de Raad voor de rechtspraak tot haar beschikking heeft. Wij hebben de afdeling Informatievoorziening gevraagd op basis van beschikbare registerdata alle 18- tot 23-jarigen die tussen 1 april 2014 en 1 april 2015 volgens het jeugdstrafrecht zijn berecht te selecteren. Deze selectie is gebaseerd op dezelfde selectiecriteria en bronsystemen, namelijk GPS en COMPAS. Unieke parketnummers die eerder op basis van de selectie gemaakt door het WODC niet naar voren zijn gekomen, zijn aan de onderzoeks-

⁹ Deze eenmalige koppeling heeft plaatsgevonden met de expliciete toestemming van alle betrokken partijen.

groep toegevoegd (zie tabel 2.2). In paragraaf 2.6 lichten we toe hoe er verschillen kunnen voorkomen tussen beide selecties.

2.5 Totstandkoming onderzoeksgroep ASR

De aanvraag om op basis van de combinatie van de indicator jeugdstrafrecht en de indicator jeugdsanctie alle 18- tot 23-jarigen die volgens het jeugdstrafrecht zijn berecht na invoering van het adolescentenstrafrecht te selecteren is in mei 2015 binnen het WODC uitgezet. Het gaat om strafzaken die in eerste aanleg zijn afgedaan en delicten betreffen die zijn gepleegd in de periode 1 april 2014 tot 1 april 2015. Dit verzoek heeft in eerste instantie 204 unieke parketnummers opgeleverd. Op basis van de indicator jeugdsanctie werden 1.349 parketnummers met een taakstraf geïdentificeerd. Om te achterhalen of die taakstraffen zijn opgelegd via het jeugd- of volwassenenstrafrecht is die informatie gekoppeld aan de USB-monitor. Dat leverde negen unieke parketnummers op waarbij sprake is van een taakstraf die is gecoördineerd door de Raad voor de Kinderbescherming of uitgevoerd door de jeugdreclassering. Deze zijn toegevoegd aan de onderzoeksgroep. De selectie door de Raad voor de rechtspraak leverde 90 extra unieke parketnummers op van strafzaken afgedaan in de periode 1 april 2014 tot 1 april 2015. Ook deze parketnummers zijn toegevoegd aan de onderzoeksgroep. In tabel 2.2 staat een overzicht van het aantal unieke parketnummers dat is geleverd per instantie en uit welke bronsystemen de informatie is geselecteerd.

Tabel 2.2 Overzicht instanties en bronsystemen die unieke parketnummers hebben geleverd voor de onderzoeksgroep van deze pilot

Instantie	Bronstelsysteem	Informatiebron	Peildatum	Levering data	N parketnummers ⁺
WODC	GPS en COMPAS	RAC-min/ datamart ASR	April 2015	Mei-2015	204
WODC	RAC-min, CJIB, IRIS en KWPS	USB-monitor	Juni 2015	Jun-2015	9**
RvdR	GPS-MI, GPS-DWH en COMPAS-MI	GPS en COMPAS	Mei 2015	Sep-2015	90***
Totaal					N=303

Noot: Deze gegevens gaan over de periode 1 april 2014 tot 1 april 2015. Het gebruik van de USB-Monitor als informatiebron was eenmalig en met de expliciete toestemming van alle betrokken partijen. Voor een efficiënte toekomstige selectie van de onderzoeksgroep zal hier, gegeven de bijkomende werkbelasting en koppeling van privacygevoelige data, geen gebruik van worden gemaakt. Hetzelfde geldt voor de informatiebronnen die zijn ingezet via de Raad voor de rechtspraak. Dit betrof een eenmalige controle van en aanvulling op de onderzoeksgroep maar zal in de toekomst niet ingezet worden aangezien het WODC toegang heeft tot dezelfde bronsystemen.

* Het gaat hier om unieke parketnummers.

** Oorspronkelijk ging het om meer parketnummers waarbij sprake was van een taakstraf. Van het oorspronkelijke aantal taakstraffen kon van een deel de uitvoerende instantie in de USB-monitor worden achterhaald. Vervolgens zijn uit die selectie alleen de parketnummers gehaald die nog niet geselecteerd waren op basis van de combinatie van indicatoren.

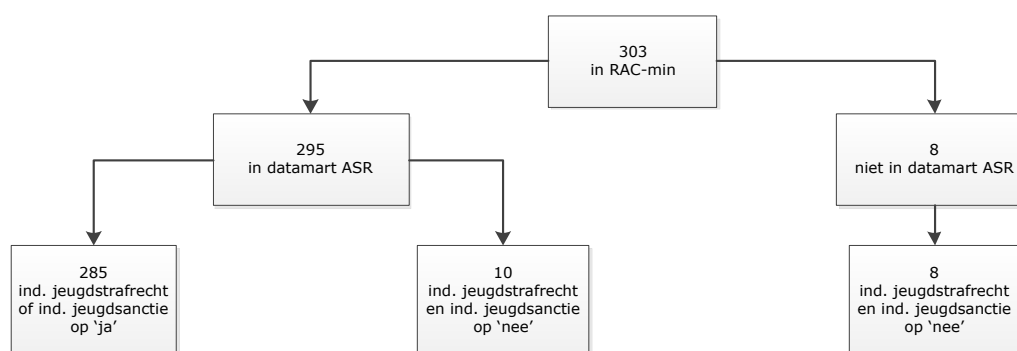
*** Oorspronkelijk ging het om meer parketnummers, maar hier zaten dubbele parketnummers in en tevens parketnummers die al eerder via de combinatie van indicatoren geselecteerd waren.

2.6 Controleren N=303 parketnummers in RAC-min

Er werden door het WODC 204 parketnummers geselecteerd waarbij vermoedelijk sprake was van een afdoening volgens het jeugdstrafrecht. Hier zijn 99 unieke parketnummers aan toegevoegd door de Raad voor de rechtspraak en na koppeling aan de USB-monitor. We hebben vervolgens onderzocht of de 99 parketnummers die in eerste instantie niet werden geselecteerd wel konden worden teruggevonden in RAC-min en de datamart adolescentenstrafrecht.

In figuur 2.5 is door middel van een stroomdiagram inzichtelijk gemaakt hoeveel van de in totaal 303 parketnummers in maart 2016 konden worden teruggevonden in RAC-min en de datamart adolescentenstrafrecht. Uit de figuur is af te lezen dat alle 303 parketnummers waarbij *vermoedelijk* sprake is van een afdoening volgens het jeugdstrafrecht, in RAC-min zijn teruggevonden. Van de 303 parketnummers zijn er 295 teruggevonden in de datamart adolescentenstrafrecht. Van deze 295 parketnummers hadden 285 parketnummers in de datamart adolescentenstrafrecht één of beide indicatoren op 'ja' staan. Er bleken 10 parketnummers wel in de datamart opgenomen waarvan beide indicatoren op 'nee' stonden. Acht parketnummers stonden niet in de datamart adolescentenstrafrecht en hadden ook beide indicatoren op 'nee' staan.

Figuur 2.5 N=303 parketnummers gecontroleerd in RAC-min

Noot: Peildatum is maart 2016.

De verschillen in dataleveringen tussen het WODC en de Raad voor de rechtspraak kan verschillende oorzaken hebben. Het WODC maakt gebruik van een trapsgewijze selectie van parketnummers. Zo wordt eerst een selectie van parketnummers uit RAC-min gehaald en toegevoegd aan de datamart adolescentenstrafrecht. Enkel parketnummers worden geselecteerd die voldoen aan de vooraf vastgestelde selectiecriteria. Vervolgens wordt de onderzoeksgroep voor deze pilot uit de datamart adolescentenstrafrecht ook geselecteerd op basis van een aantal selectiecriteria. Het is mogelijk dat de Raad voor de rechtspraak een andere verwerking van de data hanteert. Hierdoor kunnen data-afslagen van elkaar verschillen. Zo blijkt dat de selectie aangeleverd door de Raad voor de rechtspraak 2 parketnummers bevatte die betrekking hadden op een kantonzaak. Deze zaken worden niet geselecteerd door het WODC.

Er is tevens sprake van een continue registratie van nieuwe informatie in GPS en COMPAS. Vanaf het moment dat een zaak wordt aangemaakt in GPS of COMPAS wordt informatie ingevoerd en totdat een zaak is afgerond kan er nieuwe informatie worden toegevoegd of reeds ingevoerde informatie worden gewijzigd. Het is moge-

lijk dat maanden na een peeldatum er nog nieuwe informatie wordt toegevoegd, zo lang er nog geen datum eindvonnis staat geregistreerd. Hierdoor kunnen twee data afslagen over dezelfde selectie van zaken maar met een *andere* peildatum leiden tot twee verschillende bestanden. Dit kan enerzijds wanneer er rechtstreeks data uit GPS of COMPAS wordt gehaald, maar ook indirect. Zo krijgt het WODC ieder kwartaal een afslag uit RAC-min. Hieruit zijn tevens de parketnummers van de pilot geselecteerd met april 2015 als peildatum. De Raad voor de rechtspraak heeft mei 2015 als peildatum aangehouden. Hierdoor kunnen mogelijk verschillen in selecties zijn ontstaan.

Ten slotte is, vanwege de continue registratie van nieuwe informatie in de systemen, op basis van dezelfde selectiecriteria aan het einde van de pilot nogmaals een data-aanvraag binnen het WODC uitgezet. Dit om te onderzoeken of er aan het einde van de pilot vanwege de doorlooptijden binnen de strafrechtketen en de na-ijleffecten in de registratiesystemen sprake was van een andere selectie van parketnummers dan aan het begin van de pilot. Het gros van de zaken staat na twaalf maanden geregistreerd in GPS, maar het is mogelijk dat er na die tijd nog zaken worden toegevoegd. Door aan het einde van de pilot een zelfde data-aanvraag voor te leggen hadden we de mogelijkheid om deze meest recente aanvraag (mei 2016) te vergelijken met de aanvraag uit het begin van de pilot (mei 2015). In mei 2015 werden door het WODC 204 parketnummers geselecteerd waarbij vermoedelijk sprake was van een afdoening volgens het jeugdstrafrecht bij 18- tot 23-jarigen (zie tabel 2.2). In mei 2016 worden echter 499 parketnummers geselecteerd waarbij vermoedelijk sprake is van een afdoening volgens het jeugdstrafrecht bij 18- tot 23-jarigen. Hierbij zijn dezelfde selectiecriteria gehanteerd als bij de eerdere selecties. Deze zaken zijn in dit onderzoek getraceerd en toegevoegd aan de onderzoeksgroep. Waarschijnlijk was er tijdens de eerdere selectie nog geen sprake van een eindvonnis waardoor de zaak toen niet geselecteerd werd. Daarnaast kan ook de doorlooptijd van een strafzaak tussen instroom en registratie zorgen voor het ontbreken in eerdere peilingen. Dit verschil in aantallen parketnummers bij diverse peilingen onderstreept het gegeven dat er sprake is van doorlopende registratie van nieuwe informatie in de systemen, waardoor er op een later moment meer parketnummers geselecteerd werden. Pas na minimaal twaalf maanden kan er een beeld worden gegeven op basis van registerdata dat volledig genoeg wordt geacht. Alhoewel de laatste jaren veel aandacht is voor het verkorten van de doorlooptijden binnen de strafrechtketen (Struiksma, Woestenburg, Anema, Boxum & Winter, 2016), bestaan er binnen de registratiesystemen nog altijd na-ijleffecten.

2.7 Samenvattend

Voor het ophalen van de parketnummers waarbij een vermoedelijke afdoening volgens het jeugdstrafrecht heeft plaatsgevonden, is gebruikgemaakt van de combinatie van twee indicatoren: (1) de indicator jeugdstrafrecht en (2) de indicator jeugdsanctie. Omdat de informatiebronnen die voor dit verzoek worden gebruikt geen statische bestanden zijn – er is immers sprake van continue registratie – is dit verzoek gedurende de looptijd van de pilot herhaaldelijk uitgezet. Daarnaast zijn eenmalig aanvullende informatiebronnen (USB-monitor en de Raad voor de rechtspraak) gebruikt om de onderzoeksgroep aan te vullen. De onderzoeksgroep in deze pilot bestond in totaal uit 303 parketnummers.

3 Validatie indicator jeugdstrafrecht en jeugdsanctie

Nadat de selectie van parketnummers ($N=303$) is gegenereerd, is het zaak die selectie te valideren met behulp van informatie uit de vonnissen. De oorspronkelijke onderzoeksgroep van 303 parketnummers is gevalideerd met behulp van de bijbehorende vonnissen. Op basis van informatie uit het vonnis kon worden vastgesteld of er bij een parketnummer daadwerkelijk sprake was van sanctionering volgens het jeugdstrafrecht. Van de meest recente selectie van 499 parketnummers (waar de selectie van 303 onderdeel van is) zijn nog niet alle vonnissen aangeleverd waardoor we enkel de oorspronkelijke selectie van 303 parketnummers hebben kunnen valideren. Volgens de gebruikte selectiecriteria (indicator jeugdstrafrecht op 'ja' en/of indicator jeugdsanctie op 'ja', minimaal één pleegdatum na 1 april 2014 en een pleegleeftijd tussen de 18 en 23 jaar) gaat het bij deze parketnummers vermoedelijk om zaken van 18- tot 23-jarigen met een afdoening volgens het jeugdstrafrecht in het eerste jaar na inwerkingtreding van het adolescentenstrafrecht. Om dit te kunnen valideren is afdoeningsinformatie uit het vonnis nodig. De Raad voor de rechtspraak heeft alle betrokken arrondissementen verzocht om de betreffende vonnissen aan te leveren. Er zijn uiteindelijk 298 vonnissen aangeleverd.¹⁰ De vonnissen behorende bij vijf parketnummers konden uiteindelijk niet worden aangeleverd. Het betrof hier vonnissen van verschillende arrondissementen. De vonnissen werden digitaal of op papier door de arrondissementen verstuurd naar de Raad voor de rechtspraak. Aldaar werden alle vonnissen geanonimiseerd alvorens verdere analyse van de vonnissen plaatsvond.

3.1 Overeenstemming indicatoren

In tabel 3.1 zijn de indicator jeugdstrafrecht en de indicator jeugdsanctie tegen elkaar afgezet om inzichtelijk te maken bij hoeveel parketnummers er sprake is van overeenstemming. Bij 66 parketnummers zijn beide indicatoren aangezet. Dit houdt in dat in RAC-min staat geregistreerd dat het om een afdoening volgens het jeugdstrafrecht gaat *en* dat er sprake is van een direct herleidbare jeugdsanctie. Bij 18 parketnummers zijn beide indicatoren uitgezet. Volgens RAC-min is er *geen* sprake van een afdoening volgens het jeugdstrafrecht en tevens is er *geen* herleidbare jeugdsanctie geregistreerd. Deze zaken zijn op basis van aanvullende dataverzoeken in de onderzoeksgroep terecht gekomen. In totaal is er voor 84 parketnummers overeenstemming tussen beide indicatoren. Bij het merendeel van de parketnummers is er echter geen overeenstemming tussen beide indicatoren. Bij 126 parketnummers is in RAC-min geregistreerd dat er sprake is van een afdoening volgens het jeugdstrafrecht (indicator jeugdstrafrecht is aangezet), terwijl er geen direct herleidbare jeugdsanctie is geregistreerd (indicator jeugdsanctie is uitgezet). Mogelijk zijn dit zaken die zijn afgedaan met een geldboete of een taakstraf en worden die als gevolg daarvan niet direct herkend als zijnde een afdoening volgens het jeugdstrafrecht. Bij 93 parketnummers is er wel sprake van een herleidbare jeugdsanctie (indicator jeugdsanctie is aangezet), maar stond in RAC-min niet geregistreerd dat het om een afdoening volgens het jeugdstrafrecht ging (indicator jeugdstrafrecht is uitgezet).

¹⁰ Met dank aan de Raad voor de rechtspraak voor de geleverde inspanningen om alle vonnissen op te vragen.

Tabel 3.1 Overeenstemming tussen indicator jeugdstrafrecht en indicator jeugdsanctie

		Indicator jeugdsanctie		
		Ja	Nee	Totaal
Indicator jeugdstrafrecht	Ja	66	126	192
	Nee	93	18	111
	Totaal	159	144	303

Noot: Peildatum: maart 2016; teleenheid is parketnummer.

3.2 Overeenstemming indicatoren en vonnissen

Vervolgens hebben we de overeenstemming tussen de indicatoren en de vonnissen onderzocht. Met andere woorden hebben we met behulp van informatie uit het vonnis gekeken naar hoe vaak de indicatoren terecht aan stonden. Voor deze validatieslag zijn 16 parketnummers uit de onderzoeksgroep ($N=303$) verwijderd:

- van 5 parketnummers was geen vonnis beschikbaar;¹¹
- bij 4 parketnummers bleek het om een vrijspraak te gaan;¹²
- bij 7 parketnummers was er sprake van een pleegleeftijd jonger dan 18 jaar voor alle betreffende feiten.¹³

Van de overgebleven 287 parketnummers is vervolgens met behulp van het vonnis gecontroleerd of er daadwerkelijk sprake was van een afdoening volgens het jeugdstrafrecht. We lichten tabel 3.2 toe aan de hand van de JSR-kolom en de VSR-kolom.

Tabel 3.2 Valideren van combinatie van indicatoren met behulp van vonnissen

		Combinatie van indicatoren		
		JSR	VSR	Totaal
Informatie o.b.v. vonnis	JSR	258	13	271
	VSR	14	2	16
	Totaal	272	15	287

Noot: Peildatum: maart 2016; Teleenheid is parketnummer; Toegepaste exclusiecriteria: parketnummers ($N=5$) waarvan vonnisinformatie ontbreekt, parketnummers ($N=4$) waarvan op basis van het vonnis bleek dat er sprake was van een vrijspraak, en parketnummers ($N=7$) waarvan bleek dat er voor alle feiten sprake was van een pleegleeftijd jonger dan 18 jaar; De voorlopige cijfers uit de JSR-kolom ($N=272$) zijn in het onderzoek 'Adolescentenstrafrecht: Beleidstheorie en eerste empirische bevindingen' gebruikt om een eerste beschrijving te geven van de doelgroep van het adolescentenstrafrecht (zie Van der Laan, Beerthuizen, Barendregt en Beijersbergen, 2016). Strafzaken zonder schuldbeplating, zoals vrijspraken of zaken waarbij het OM niet ontvankelijk is, zijn niet meegenomen.

¹¹ Omdat validatie aan de hand van het vonnis niet mogelijk was vanwege het ontbreken van het vonnis zijn deze 5 parketnummers verwijderd uit de onderzoeksgroep en daarom ook niet meegenomen in de verdere analyses. Dit betekent niet dat er bij deze 5 parketnummers geen sprake kan zijn van sanctionering volgens het jeugdstrafrecht, maar dat in toekomstige selecties rekening moeten worden gehouden dat deze met 5 parketnummers hoger of lager kan uitvallen.

¹² Bij toekomstige selecties van de onderzoeksgroep worden alleen zaken meegenomen waarbij daadwerkelijk sprake is van een opgelegde straf of maatregel. Strafzaken zonder schuldbeplating, zoals vrijspraken of zaken waarbij het OM niet ontvankelijk is, worden in toekomstige selecties niet meegenomen.

¹³ Deze parketnummers zijn in de onderzoeksgroep terecht gekomen via aanvullende data leveringen, maar voldoen feitelijk niet aan de door het WODC vastgestelde selectiecriteria.

3.2.1 *Parketnummers geselecteerd m.b.v. indicatoren (JSR-kolom)*

In totaal zijn 272 parketnummers op basis van de combinatie van de indicatoren jeugdstrafrecht en jeugdsanctie geselecteerd. Dit betreft de geregistreerde werkelijkheid. Van die 272 parketnummers is met behulp van informatie uit de vonnissen onderzocht of er werkelijk sprake was van een afdoening volgens het jeugdstrafrecht. Van de 272 (100%) geselecteerde parketnummers gaat het om:

- 258 parketnummers (94,9%) waarbij volgens het vonnis een afdoening volgens het jeugdstrafrecht heeft plaatsgevonden;
- 14 parketnummers (5,1%) waarbij volgens het vonnis een afdoening volgens het volwassenenstrafrecht heeft plaatsgevonden;

Wanneer voor het in kaart brengen van de groep 18- tot 23-jarigen met een afdoening volgens het jeugdstrafrecht alleen gebruik wordt gemaakt van de combinatie van indicatoren, moet rekening worden gehouden met een foutpercentage van 5,1%. In de selectie van 272 parketnummers bleek het immers in 14 gevallen te gaan om een afdoening volgens het volwassenenstrafrecht. Het gaat hier om onterecht geselecteerde parketnummers.

3.2.2 *Toelichting onterecht geselecteerde parketnummers*

Veertien parketnummers werden op basis van de combinatie van indicatoren onterecht geselecteerd als zijnde de toepassing van artikel 77c Sr.¹⁴ Uit de vonnissen bleek het in alle gevallen om een afdoening volgens het volwassenenstrafrecht te gaan. Meer in het bijzonder gaat het bij 11 parketnummers om een vonnis dat bestaat uit meerdere parketnummers; er is dan sprake van een hoofdzaak en een tenuitvoerlegging (TUL) van een eerdere voorwaardelijk opgelegde straf. In alle gevallen bleek het geselecteerde parketnummer te verwijzen naar de hoofdzaak, welke allen waren afgedaan volgens het volwassenenstrafrecht. Bij de tenuitvoerleggingen die met een eigen parketnummer op de 11 vonnissen vermeld stonden, bleek het in alle gevallen te gaan om een TUL-afdoening binnen het jeugdstrafrecht. De hypothese is dat de indicator(en) waren aangezet vanwege de TUL-afdoening van een ander parketnummer op hetzelfde vonnis. Zie box 1 voor een aantal voorbeelden van deze uitspraken. Bij de overige drie parketnummers stond om onbekende reden de indicator jeugdstrafrecht aan en de indicator jeugdsanctie uit. Bij één parketnummer bleek het om een schuldigverklaring zonder oplegging van straf in combinatie met een schadevergoeding te gaan.

Het onterecht selecteren van parketnummers met behulp van de combinatie van indicatoren kan in de meeste gevallen worden verklaard door de aanwezigheid van een TUL-afdoening volgens het jeugdstrafrecht van een eerder voorwaardelijk opgelegde straf op het vonnis. Deze TUL-afdoening volgens het jeugdstrafrecht heeft echter betrekking op een ander parketnummer die niet tot de huidige onderzoeksgroep behoort. Dit parketnummer is echter gelijktijdig met een parketnummer uit de onderzoeksgroep afgedaan door de rechter. Hierdoor heeft het vonnis betrekking op meerdere parketnummers. Vanwege de aanwezigheid van een TUL-afdoening volgens het jeugdstrafrecht op het vonnis stond waarschijnlijk de indicator jeugdsanctie aangezet.

¹⁴ Er dient hier wel rekening te worden gehouden met het gegeven dat de indicator jeugdstrafrecht wordt geconstrueerd op basis van zaaks- en zittingsgegevens. Deze twee bronnen hoeven niet altijd met elkaar overeen te stemmen. Zo kan tijdens de strafzaak het jeugdstrafrecht gevorderd worden, maar een rechter kan tijdens de zitting alsnog besluiten een sanctie uit het volwassenenstrafrecht op te leggen. Procesmatig is hier sprake van correcte registratie. Dit registratieproces zorgt echter binnen de huidige selectie van zaken met afdoening volgens het jeugdstrafrecht wel voor enige ruis.

3.2.3 *Parketnummers niet geselecteerd m.b.v. indicatoren (VSR-kolom)*

Vijftien parketnummers worden op basis van de combinatie van indicatoren jeugdstrafrecht en jeugdsanctie niet geselecteerd. Deze parketnummers werden geselecteerd via koppeling aan de USB-monitor of aangeleverd door de Raad voor de rechtspraak. Van de 15 parketnummers gaat het om:

- 13 parketnummers waarbij volgens het vonnis sprake is van een afdoening volgens het jeugdstrafrecht;
- 2 parketnummers waarbij volgens het vonnis sprake is van een afdoening volgens het volwassenenstrafrecht.

Door uitsluitend gebruik te maken van de combinatie van de indicator jeugdstrafrecht en de indicator jeugdsanctie om de groep 18- tot 23-jarigen met een afdoening volgens het jeugdstrafrecht in kaart te brengen, worden ten onrechte 13 parketnummers niet geselecteerd die wel tot de onderzoeksgroep behoren. Dit is een vergelijkbaar aantal als de onterecht geselecteerde parketnummers die werden geselecteerd met behulp van de indicatoren ($N=14$). Ook hier gaat het om een foutpercentage van ongeveer 5% op basis van $N = 272$. Het is overigens ook mogelijk dat er nog strafzaken bestaan tegen 18- tot 23-jarigen die zijn afgedaan volgens het jeugdstrafrecht, maar in geen enkel registratiesysteem als zodoende geregistreerd zijn. Om de omvang van dergelijke strafzaken te achterhalen is grootschalig dossieronderzoek nodig welke buiten de scope van het huidig rapport valt.

3.2.4 *Toelichting onterecht niet geselecteerde parketnummers*

Dertien parketnummers worden op basis van de combinatie van beide indicatoren niet geselecteerd terwijl er wel sprake is van een afdoening volgens het jeugdstrafrecht (zie Box 2 voor enkele voorbeelden). Na verdere analyse blijkt het hier te gaan om:

- 11 parketnummers waarbij er volgens het vonnis een taakstraf en subsidiair een jeugddetentie is opgelegd. De indicator jeugdstrafrecht was om onbekende redenen niet aangezet terwijl dit wel had gemoeten. De indicator jeugdsanctie was niet aangezet omdat de hoofdstraf, namelijk de taakstraf niet direct herleidbaar is als een jeugdsanctie.
- 2 parketnummers waarbij volgens het vonnis sprake was van alleen een jeugddetentie of een jeugddetentie in combinatie met vrijspraak. Het ging in beide gevallen om een jongvolwassen dader met een verkeersovertreding. Beide zaken zijn behandeld door een kantonrechter. In beide gevallen werd tevens een taakstraf opgelegd, waarbij specifiek genoemd werd dat er subsidiair een jeugddetentie van toepassing was. Deze parketnummers werden niet uit RAC-min geselecteerd omdat zij niet aan de selectiecriteria voldeden; de selectie heeft alleen betrekking op rechtbankzaken en niet op kantonzaken.

Box 1 Onterecht geselecteerde zaken

Door gebruik te maken van de indicator jeugdstrafrecht en de indicator jeugdsanctie om de onderzoeksgroep te selecteren, dienen we in de toekomst rekening te houden met een foutmarge van ongeveer 5% in deze selectie. De selectie zal bestaan uit ongeveer 95% parketnummers waarbij sprake is van een afdoening volgens het jeugdstrafrecht en ongeveer 5% parketnummers waarbij sprake is van een afdoening volgens het volwassenenstrafrecht. Om een beeld te krijgen waarom deze parketnummers onterecht worden geselecteerd geven we hier twee voorbeelden. Het gaat hier om twee vonnissen die bestaan uit meerdere parketnummers. Slechts één van die parketnummers behoort tot de onderzoeksgroep van deze pilot. De overige parketnummers hebben betrekking op zaken die in het verleden zijn afgedaan met

een voorwaardelijk opgelegde jeugdsanctie. Dat is waarschijnlijk de reden waarom de indicatoren wel aangezet waren.

Vonnis 1:

'Een gevangenisstraf voor de duur van 3 maanden met aftrek overeenkomstig artikel 27 WvS. Beslissing na voorwaardelijke veroordeling: Gelast TUL van de straf, voor zover voorwaardelijk opgelegd bij vonnis van de kinderrechter op XXX. Te weten jeugddetentie voor de duur van 1 maand.' Wetsartikelen: Sr. 10; 27; 77d; 310.

Vonnis 2:

'Beslissing t.a.v. feit 1, feit 2: Een werkstraf voor de duur van 60 uren subsidiair 30 dagen hechtenis. Beslissing na voorwaardelijke veroordeling: Gelast de tenuitvoerlegging van de straf, voor zover voorwaardelijk opgelegd bij vonnis van de kinderrechter op XXX. Te weten een jeugddetentie voor de duur van 1 week.' Wetsartikelen: Sr. 9; 22c; 22d; 57; 77dd; 266; 267; 285.

Box 2 Onterecht niet geselecteerde zaken

In toekomstige selecties van de onderzoeksgroep dienen we tevens rekening te houden met het gegeven dat we een aantal parketnummers niet zullen selecteren, maar waarbij wel sprake is van een afdoening volgens het jeugdstrafrecht. Het gaat hier ook om ongeveer 5% foutmarge. Deze parketnummers worden met behulp van de combinatie van de indicator jeugdstrafrecht en de indicator jeugdsanctie niet geselecteerd, maar hadden wel geselecteerd moeten worden. Het gaat hier waarschijnlijk om taakstraffen en omdat deze niet direct herleidbaar zijn als een jeugdsanctie is de indicator jeugdsanctie niet aangezet. De indicator jeugdstrafrecht is bij deze zaken om onbekende redenen ook niet aangezet. Om deze foutmarge inzichtelijk te maken geven we ook hier enkele voorbeelden van vonnissen.

Vonnis 1:

'Primair vrijspraak, subsidiair jeugddetentie voor de duur van 45 dagen aftrek overeenkomstig artikel 27 WvS waarvan 30 dagen voorwaardelijk met een proeftijd van 3 jaren.' Wetsartikelen: Sr. 27; 77c; 77g; 77h; 77i; 77m; 77n; 77x; 77y; 77z; 77aa; 77gg; 310; 312.

Vonnis 2:

'Werkstraf voor de duur van 100 uren, met aftrek, te weten 2 uren zijnde 1 dag hechtenis, overeenkomstig artikel 27 WvS. Subsidiair 50 dagen jeugddetentie waarvan 40 uren voorwaardelijk en een proeftijd van 2 jaren.' Wetsartikelen: Sr. 14a; 14b; 14c; 14d; 22c; 22d; 27; 47; 57; 141; 350.

Vonnis 3:

'Een taakstraf voor de duur van 40 uren subsidiair 20 dagen hechtenis waarvan 20 uren subsidiair 10 dagen hechtenis voorwaardelijk met een proeftijd van 2 jaren.' Wetsartikelen: Sr. 14a; 14b; 14c; 14d; 22c; 22d; 77c; 180; 266; 267; 310.

Vonnis 4:

'Gelast de tenuitvoerlegging van een gedeelte van de bij vonnis van XXX voorwaardelijk opgelegde straf, 1 week jeugddetentie.' Wetsartikelen: geen.

4 Verschillende steekproeven

Met behulp van deze pilot willen we komen tot een betrouwbare en tevens haalbare manier van het monitoren van de groep 18- tot 23-jarigen die volgens het jeugdstrafrecht zijn berecht. In het kader van het regelmatig monitoren van deze groep jongvolwassenen is een terugkerende exercitie als deze pilot niet haalbaar. Toekomstige steekproeven zullen worden geselecteerd met behulp van de combinatie van de indicator jeugdstrafrecht en de indicator jeugdsanctie. In dit hoofdstuk beschrijven we de verschillende steekproeven van parketnummers die zijn gemaakt in het kader van deze pilot (paragraaf 4.1 tot en met paragraaf 4.3). Tot slot wordt de gekozen teleenheid toegelicht (paragraaf 4.4).

4.1 Niet-gevalideerde onderzoeksgroep

De pilot bestaat in totaal uit 303 parketnummers waarbij er *vermoedelijk* sprake was van een afdoening volgens het jeugdstrafrecht bij 18- tot 23-jarigen (toepassing van artikel 77c Sr.). Deze 303 parketnummers werden verzameld door gebruik te maken van verschillende informatiebronnen (zie tabel 4.1). Het merendeel van de parketnummers werd geselecteerd door gebruik te maken van de combinatie van de indicator jeugdstrafrecht en de indicator jeugdsanctie. Eenmalig is een koppeling aan de USB-monitor gemaakt en zijn unieke parketnummers toegevoegd aan de onderzoeksgroep. Daarnaast heeft de Raad voor de rechtspraak ook enkele unieke parketnummers toegevoegd aan de onderzoeksgroep.

4.2 Gevalideerde onderzoeksgroep

De tweede onderzoeksgroep bestaat uit parketnummers die zijn geselecteerd uit RAC-min, zijn toegevoegd na koppeling met de USB-monitor of zijn aangeleverd door de Raad voor de rechtspraak, en waarvan met behulp van vonnisinformatie is gevalideerd dat het gaat om een afdoening volgens het jeugdstrafrecht (zie tabel 4.1). Omdat deze onderzoeksgroep tot stand is gekomen na validatie met behulp van vonnisinformatie kunnen we met zekerheid stellen dat dit allemaal parketnummers zijn waarbij een afdoening volgens het jeugdstrafrecht heeft plaatsgevonden. Deze onderzoeksgroep bestaat voor een klein deel uit parketnummers die zijn aangeleverd na koppeling met de USB-monitor of door de Raad voor de rechtspraak. Dit zijn eenmalige dataleveringen en daarom zullen deze parketnummers in de toekomst niet worden meegenomen.

4.3 Toekomstige onderzoeksgroep

Om in de toekomst het aantal toepassingen van artikel 77c Sr. bij jongvolwassenen in kaart te brengen maken we gebruik van de combinatie van de indicator jeugdstrafrecht en de indicator jeugdsanctie. Met als peildatum mei 2015 levert dat voor het eerste jaar na invoering van het adolescentenstrafrecht 272 parketnummers op (zie tabel 4.1). In het kader van deze pilot hebben we een validatieslag gemaakt aan de hand van de vonnissen. Daaruit blijkt dat het bij 258 parketnummers werkelijk om een afdoening volgens het jeugdstrafrecht bij jongvolwassenen gaat. Van 14 parketnummers bleek er sprake te zijn van een afdoening volgens het volwassenen-

strafrecht. Om in de toekomst deze onderzoeksgroep te monitoren is een dergelijke validatieslag aan de hand van de vonnissen niet haalbaar. Ook zijn de aanvullende datalevering door de Raad voor de rechtspraak en de koppeling aan de USB-monitor uitzonderlijke exercities die niet op regelmatige basis in de toekomst kunnen worden uitgevoerd. De parketnummers die zijn aangeleverd na koppeling met de USB-monitor of door de Raad voor de rechtspraak zijn voor deze onderzoeksgroep dan ook buiten beschouwing gelaten omdat deze informatiebronnen in de toekomst niet gebruikt zullen worden.

Tabel 4.1 Overzicht verschillende steekproeven in het kader van de pilot

	N	JSR/VSR
Niet-gevalideerde onderzoeksgroep		
Bron: indicator jeugdstrafrecht en/of jeugdsanctie	285	JSR/VSR
Bron: USB-monitor + Raad voor de rechtspraak	18	JSR/VSR
Totaal	303	JSR/VSR
Gevalideerde onderzoeksgroep		
Bron: indicator jeugdstrafrecht en/of jeugdsanctie	258	JSR
Bron: USB-monitor en/of Raad voor de rechtspraak	13	JSR
Totaal	271	JSR
Toekomstige onderzoeksgroep		
Bron: indicator jeugdstrafrecht en/of jeugdsanctie	272	JSR/VSR
✓ JSR-afdoeningen	258	JSR
✓ Geen JSR-afdoeningen	14	VSR

Noot: De niet-gevalideerde onderzoeksgroep is de oorspronkelijke selectie van parketnummers, gebruikmakende van RAC-min, de USB-monitor en levering door de Raad voor de rechtspraak. De gevalideerde onderzoeksgroep bestaat uit parketnummers waarbij werkelijk sprake was van een afdoening volgens het jeugdstrafrecht. De toekomstige onderzoeksgroep betreft de selectie op basis van de methode die in de toekomst gebruikt zal gaan worden om de groep 18- tot 23-jarigen met een afdoening volgens het jeugdstrafrecht in kaart te brengen. In de toekomst wordt enkel gebruikgemaakt van de combinatie van de indicator jeugdstrafrecht en de indicator jeugdsanctie.

4.4 Teleenheid

De indicator jeugdstrafrecht en de indicator jeugdsanctie zoals hierboven beschreven zijn gekoppeld aan een parketnummer. In dit rapport hebben we steeds parketnummer als teleenheid aangehouden. Andere mogelijke teleenheden zijn 'strafzaken' en 'personen'. Eén strafzaak kan bestaan uit meerdere parketnummers vanwege verschillende gepleegde feiten. Eén persoon kan tevens meerdere parketnummers en meerdere strafzaken hebben omdat hij/zij verschillende feiten over de tijd heeft gepleegd. Om een beter beeld te krijgen van het aantal 18- tot 23-jarigen die volgens het jeugdstrafrecht zijn berecht en de kenmerken van hun strafzaak, is het van belang om op basis van parketnummers terug te rekenen naar het aantal unieke strafzaken en unieke personen. We hebben voor de hierboven beschreven drie steekproeven bepaald om hoeveel unieke strafzaken en unieke personen het gaat (zie tabel 4.2). Van de 303 parketnummers die oorspronkelijk werden geselecteerd voor deze pilot gaat het om 263 unieke *strafzaken*¹⁵ en 254

¹⁵ De overige parketnummers betreffen voegingen inclusief tenuitvoerleggingen. Op een standaard vonnis kunnen meerdere parketnummers staan. Het eerste parketnummer betreft de hoofdzaak. Vervolgens kunnen er parketnummers gevoegd zijn bij de hoofdzaak. Op het vonnis wordt dit aangegeven met: gev. ttz. Ook kan er sprake zijn van een tenuitvoerlegging, dit wordt op het vonnis aangegeven met TUL. Binnen de pilot spreken we over voegingen wanneer er een gevoegde zaak of een TUL *naast* een hoofdzaak op het vonnis staat.

unieke *personen*.¹⁶ Van de 271 parketnummers van de gevalideerde onderzoeksgroep gaat het om 237 unieke strafzaken en 228 unieke personen. Als we uitgaan van de in paragraaf 4.3 beschreven werkwijze voor toekomstige selectie van het aantal toepassingen van artikel 77c Sr. bij jongvolwassenen dan bestaat de onderzoeksgroep over de periode 1 april 2014 tot 1 april 2015 uit 258 parketnummers waarbij het gaat om 227 unieke strafzaken en 219 unieke personen.

Tabel 4.2 Aantal parketnummers afgezet tegen het aantal unieke zaken en personen

Populatie	N
Niet-gevalideerde onderzoeksgroep	
Unieke parketnummers	303
Unieke strafzaken	263
Unieke personen	254
Gevalideerde onderzoeksgroep	
Unieke parketnummers	271
Unieke strafzaken	237
Unieke personen	228
Toekomstige onderzoeksgroep	
Unieke parketnummers	258
Unieke strafzaken	227
Unieke personen	219

Noot: Unieke strafzaken zijn geïdentificeerd op basis van voornaam, achternaam en vonnisdatum; unieke personen zijn geïdentificeerd op basis van voornaam en achternaam. Bij parketnummers met onbekende naam/vonnisdatum werd ieder parketnummer als een unieke strafzaak of persoon geteld.

¹⁶ Bij de overige parketnummers gaat het om personen die meer dan één keer in het bestand staat vanwege verschillende feiten.

5 Alternatieve selectiemethoden

Naast het valideren van de huidige werkwijze van de selectie van het aantal 18- tot 23-jarigen met een afdoening volgens het jeugdstrafrecht op basis van RAC-min indicatoren, zijn enkele alternatieven onderzocht die mogelijk gebruikt kunnen worden om de onderzoeksgroep in kaart te brengen. Het gaat hier om alternatieve werkwijzen om de groep 18- tot 23-jarigen waarbij het jeugdstrafrecht is gevorderd in de toeleiding naar berechting of waarbij berechting volgens het jeugdstrafrecht reeds heeft plaatsgevonden. In dit hoofdstuk zullen drie alternatieven worden toegelicht: (1) gebruikmaken van informatie over preventieve hechtenis in een JJI (paragraaf 5.1), (2) gebruikmaken van adviesrapportages door de reclassering (paragraaf 5.2) en (3) gebruikmaken van 'textmining' van vonnissen (paragraaf 5.3).

5.1 Alternatief I: preventieve hechtenis in een JJI

Met de komst van het adolescentenstrafrecht is er meer nadruk komen te liggen op de toeleiding naar de berechting. De officier van justitie en de rechter-commissaris hebben een centrale rol bij het vorderen van inbewaringstelling waarbij mogelijk sprake is van een voorlopige hechtenis. De officier van justitie kan aangeven of hij voornemens is om toepassing van het jeugdstrafrecht te vorderen (artikel 493 Sv.). Wanneer kenbaar is gemaakt dat een officier van justitie voornemens is jeugdstrafrecht te vorderen, zal de preventieve hechtenis worden uitgevoerd in een JJI en niet in een penitentiaire inrichting (PI). Dit is in overeenstemming met de Beginselenwet Justitiële Jeugdinrichtingen (BJJ), welke bepaalt dat plaatsing in een JJI bestemd is voor personen (die ten tijde van het plegen van het delict nog geen 23 jaar waren) waarbij een bevel voorlopige hechtenis is afgegeven *en* de officier van justitie kenbaar heeft gemaakt 77c Sr. te gaan vorderen. Informatie over het aantal 18- tot 23-jarigen dat met een preventieve hechtenis in een JJI is geplaatst wordt door Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) geregistreerd in het Jongeren Volg Systeem (JVS). Vervolgens zou JVS gebruikt kunnen worden om de groep 18- tot 23-jarigen te selecteren die met een preventieve hechtenis in een JJI zijn geplaatst.

Dit alternatief kent echter een belangrijk knelpunt dat ervoor zorgt dat niet de volledige groep 18- tot 23-jarigen met een afdoening volgens het jeugdstrafrecht in kaart kan worden gebracht. Het gaat hier om een selectie van 18- tot 23-jarigen die nog niet zijn gesanctioneerd door de rechter. Niet bij alle jongvolwassenen die met een preventieve hechtenis in een JJI hebben gezeten zal uiteindelijk een afdoening volgens het jeugdstrafrecht plaatsvinden. Daarnaast zal een deel ook vrijgesproken worden. Omgekeerd speelt dit selectieprobleem eveneens. Immers, niet alle 18- tot 23-jarigen die uiteindelijk een afdoening volgens het jeugdstrafrecht opgelegd krijgen zullen in preventieve hechtenis in een JJI hebben gezeten. Jongvolwassenen die niet in preventieve hechtenis hebben gezeten zullen niet bekend zijn in het registratiesysteem van DJI. Een gevolg hiervan is dat met behulp van dit alternatief slechts een deel van de onderzoeksgroep in beeld kan worden gebracht.

5.1.1 Aantal preventieve hechtenissen in een JJI

Het aantal preventieve hechtenissen van jongvolwassenen in een JJI kan worden gezien als een indicatie van of de officier van justitie voornemens is om een sanctie uit het jeugdstrafrecht bij deze groep te gaan vorderen. We hebben op twee manie-

ren naar het aantal preventieve hechtenissen van jongvolwassenen in een JJI gekeken. Allereerst hebben we gegevens over het aantal preventieve hechtenissen in het eerste jaar na invoering van het adolescentenstrafrecht opgevraagd. Vervolgens hebben we voor de onderzoeksgroep die is geselecteerd op basis van de RAC-min indicatoren het aantal preventieve hechtenissen in kaart gebracht. Gegevens over het aantal preventieve hechtenissen van 18- tot 23-jarigen in een JJI zijn afkomstig van de Divisie Individuele Zaken (DIZ) van de DJI. Volgens DJI zijn er in de periode 1 april 2014 tot 1 april 2015 177 preventieve hechtenissen geweest van 18- tot 23-jarigen in een JJI. De peildatum is maart 2016. Berekend is dat in 55% van de gevallen het jeugdstrafrecht is toegepast en bij 28% het volwassenenstrafrecht. De overige zaken zijn nog niet afgedaan. Van die 177 plaatsingen preventieve hechtenis in een JJI gaat het bij een deel om jongvolwassenen met een pleegleeftijd (van één of alle feiten) voor het 18e levensjaar. Deze jongvolwassenen zouden op basis van hun pleegleeftijd volgens het jeugdstrafrecht worden berecht en hier is geen sprake van de toepassing van artikel 77c Sr. Wanneer we rekening houden met een pleegleeftijd na het 18e levensjaar, bleken er in het eerste jaar na invoering van het adolescentenstrafrecht 131 preventieve hechtenissen van 18- tot 23-jarigen in een JJI te zijn geweest. Van deze groep blijkt 63% te zijn afgedaan met een afdoening volgens het jeugdstrafrecht. Naast de pleegleeftijd kunnen we tevens controleren voor de pleegdatum. Formeel gezien geldt het adolescentenstrafrecht voor delicten gepleegd na 1 april 2014. Rekening houdend met een pleegleeftijd na 1 april 2014 bleken er 112 preventieve hechtenissen van 18- tot 23-jarigen te zijn geweest in een JJI. Van deze groep heeft bij 62% een afdoening volgens het jeugdstrafrecht plaatsgevonden.

In het kader van de huidige pilot hebben we voor alle parketnummers uit de onderzoeksgroep bekeken of er sprake was van een preventieve hechtenis in een JJI. Van de 258 parketnummers die zijn geselecteerd op basis van de combinatie van indicatoren en waarbij een afdoening volgens het jeugdstrafrecht heeft plaatsgevonden, is er bij slechts 39 parketnummers (15,1%) sprake geweest van een preventieve hechtenis in een JJI. Deze discrepantie in cijfers kan worden verklaard door een administratieve achterstand. De onderzoeksgroep voor de pilot is voor de zomer van 2015 uit de registratiesystemen getrokken. De informatie over preventieve hechtenissen uit het DIZ is in maart 2016 door DJI aangeleverd. Het is zeer waarschijnlijk dat er in de tussenliggende periode nieuwe informatie (en zaken) geregistreerd zijn in RAC-min en dat een recente trekking van de onderzoeksgroep een minder grote discrepantie tussen de cijfers als gevolg heeft.

5.2 Alternatief II: adviesrapportages door de reclassering

In de toeleiding naar de berechting kan informatie over de persoonlijke omstandigheden van de verdachte worden ingewonnen bij de reclassering. Deze informatie wordt gebruikt om een inschatting te maken of het jeugdstrafrecht of het volwassenenstrafrecht meer passend is. In het onderzoek en het opmaken van adviesrapportages maakt de reclassering gebruik van het Integraal Reclassering Informatie Systeem (IRIS). Hierin wordt sinds februari 2015 met een verplicht vinkje geregistreerd of er in de betreffende zaak jeugdstrafrecht wordt geadviseerd. Vanaf de zomer van 2015 werd tevens verplicht gesteld om voor alle zaken waar jeugdstrafrecht is geadviseerd aan te geven of verdere reclasseringsbegeleiding via de reclassering of via de jeugdreclassering moet verlopen. Vóór februari 2015 werd niet op systematische wijze bijgehouden of er jeugdstrafrecht werd geadviseerd in een zaak.

Ook dit alternatief kent echter enkele knelpunten waardoor het om de volgende redenen niet bruikbaar is om de volledige groep 18- tot 23-jarigen met een afdoening volgens het jeugdstrafrecht in kaart te brengen. Zo wordt niet over alle 18- tot 23-jarigen die berecht worden volgens het jeugdstrafrecht een adviesrapportage opgemaakt door de reclassering waardoor een selectieprobleem ontstaat¹⁷. Ook kan het zijn dat de officier van justitie en de rechter-commissaris geen aanleiding zien in de persoon van de dader om verder advies in te winnen bij de reclassering. Ook die zaken worden vervolgens niet geregistreerd door de reclassering in IRIS. Ten slotte is de verplichte registratie in IRIS van zaken waarbij jeugdstrafrecht wordt geadviseerd, ingevoerd in februari 2015 terwijl het adolescentenstrafrecht op 1 april 2014 is ingevoerd. Omdat niet met terugwerkende kracht wordt geregistreerd is het niet mogelijk om voor die eerste periode zaken te selecteren.

5.3 Alternatief III: 'Textmining' van vonnissen

De meest zuivere bron om te achterhalen of een strafzaak tegen een jongvolwassene is afgedaan binnen het jeugd- of volwassenenstrafrecht is het vonnis zelf. Echter, het opvragen en vervolgens handmatig controleren van deze vonnissen is onbegonnen werk als dit structureel moet gebeuren voor monitoring. Dat gezegd hebbende, deze scoring hoeft niet noodzakelijk door mensen zelf te worden gedaan. Nieuwe specialistische software kan ongestructureerde en kwalitatieve documenten (zoals vonnissen) classificeren als horende tot een bepaalde categorie via 'predictive textmining'. Voorwaarde hiervoor is wel dat deze software 'getraind' wordt op documenten die al wel door mensen zijn gescoord (gelabeld). In het geval van het adolescentenstrafrecht zouden vonnissen gedigitaliseerd moeten worden (voor zover dat nog niet wordt gedaan) en door mensen bepaald moeten worden of in de strafzaak het jeugd- of volwassenenstrafrecht is toegepast. De software kan dan op deze 'trainings' data een voorspellingsmodel maken op basis van de prevalentie van specifieke woorden of combinaties van woorden en deze op nieuwe vonnissen toepassen. Als het type vonnis met voldoende accuratesse uit de tekstuele gegevens kan worden voorspeld, dan zou 'textmining' ook een alternatieve methode zijn om de omvang van de toepassing van het adolescentenstrafrecht te monitoren.

Een belangrijk knelpunt is de toegang tot digitale vonnissen en afdoende aantallen vonnissen. Als deze niet beschikbaar zijn, is 'textmining' niet zinvol. Het WODC onderzoekt de technische en praktische haalbaarheid van deze methodiek.

¹⁷ De reclassering is niet verplicht om over iedere 18- tot 23-jarige een adviesrapportage op te stellen. Tijdens de vroeghulpfase wordt door een reclasseringsmedewerker een inschatting gemaakt voor de noodzaak van een adviesrapport.

6 Samenvatting en conclusie

Op 1 april 2014 is het adolescentenstrafrecht in werking getreden. De kern van het adolescentenstrafrecht ligt in de flexibele toepassing van sancties en maatregelen uit het jeugdstrafrecht en volwassenenstrafrecht bij personen tussen de 16 en 23 jaar. In het bijzonder is de nadruk gelegd op de toepassing van het jeugdstrafrecht bij 18- tot 23-jarigen (artikel 77c Sr.). De directie Sanctietoepassing en Jeugd (DSenJ) heeft het WODC verzocht om het adolescentenstrafrecht te monitoren en evalueren in de periode 2014 tot 2019. Het WODC onderzoeksprogramma, waarvan de huidige pilot onderdeel is, heeft als doel om zicht te krijgen op de werking en effectiviteit van het adolescentenstrafrecht in de strafrechtpraktijk. Het doel van deze pilot lag in het bijzonder bij het identificeren van de onderzoeksgroep van 18- tot 23-jarigen die volgens het jeugdstrafrecht zijn berecht. Omdat geen selectie kan worden gemaakt op basis van de toegepaste wetsartikelen (artikel 77c Sr.), is gebruikgemaakt van indicatoren die in registratiegegevens van het OM en de ZM beschikbaar zijn en die bij benadering zicht geven op de toepassing van artikel 77c Sr. Deze methode hebben we getracht te valideren aan de hand van informatie over de toegepaste wetsartikelen zoals die beschikbaar is op de vonnissen. In dit slothoofdstuk vatten we de belangrijkste bevindingen uit de pilot samen en beantwoorden daarmee de drie onderzoeksvragen.

Allereerst beschrijven we de validiteit van de combinatie van de indicatoren jeugdstrafrecht en jeugdsanctie om de groep 18- tot 23-jarigen die in eerste aanleg volgens het jeugdstrafrecht zijn berecht in kaart te brengen (paragraaf 6.1). Vervolgens beschrijven we enkele alternatieve methoden om de groep 18- tot 23-jarigen met een jeugdstrafrecht afdoening te selecteren (paragraaf 6.2). Daarbinnen volgt een beschrijving van in hoeverre de cijfers gevonden met behulp van de combinatie van indicatoren overeenkomt met het aantal plaatsingen preventieve hechtenis (over een vergelijkbare periode) (paragraaf 6.2.1). Het hoofdstuk wordt afgesloten met een conclusie en een aanbeveling voor de toekomstige selectie van deze groep jongvolwassenen (paragraaf 6.3).

6.1 Validiteit combinatie van indicatoren jeugdstrafrecht en jeugdsanctie

Om voor toekomstig periodiek monitoren de volledige groep 18- tot 23-jarigen met een afdoening volgens het jeugdstrafrecht in kaart te brengen streven we naar een valide werkwijze. Omdat geen gebruik kan worden gemaakt van wetsartikelen om deze onderzoeksgroep te selecteren, is gekozen voor twee afgeleide indicatoren die gebaseerd zijn op informatie uit RAC-min: (1) de indicator jeugdstrafrecht en (2) de indicator jeugdsanctie. De indicator jeugdstrafrecht wordt ingevuld in het bronsysteem van het OM en de ZM en verwijst naar het type sanctiestelsel dat is opgelegd. Het gaat hier om de systemen GPS en COMPAS waarin afdoeningen in eerste aanleg staan geregistreerd. Afhankelijk van de leeftijd van een justitiabele wordt deze indicator standaard aan of uitgezet. Zo wordt de indicator bij minderjarigen van 12 tot 16 jaar standaard aangezet en kunnen er geen wijzigingen worden aangebracht in de indicator. Bij 16- en 17-jarigen staat de indicator weliswaar ook standaard aan, maar bestaat de mogelijkheid om deze weer uit te zetten wanneer sanctionering volgens het volwassenenstrafrecht wordt overwogen. Bij 18- tot 23-jarigen aan de andere kant, wordt de indicator standaard uitgezet, maar bestaat de mogelijkheid om deze aan te zetten waardoor toepassing van het jeugdstrafrecht wordt geïndiceerd.

De tweede indicator – de indicator jeugdsanctie – is ook gebaseerd op informatie uit RAC-min en verwijst naar of er een jeugdsanctie is opgelegd. Wanneer blijkt dat er een direct herleidbare jeugdsanctie is opgelegd, zoals een jeugd detentie of een PIJ-maatregel, wordt deze indicator aangezet. De onderzoeksgroep is tot stand gekomen wanneer tenminste één van beide indicatoren was aangezet, wat wijst op toepassing van het jeugdstrafrecht bij een pleegleeftijd van 18 tot 23 jaar. Het gebruik van de combinatie van de indicatoren jeugdstrafrecht en jeugdsanctie kan gegeven de toegankelijkheid van de data door het WODC intern uitgevoerd worden.

Gebleken is dat er sprake is van enige ruis in de aantallen bij gebruik van deze selectie indicatoren. Tot op heden was niet bekend hoe omvangrijk die ruis precies was. Concreet is er sprake van ruis wanneer er parketnummers worden geselecteerd op basis van de indicatoren waarbij in werkelijkheid een afdoening volgens het volwassenenstrafrecht heeft plaatsgevonden. Door de geselecteerde parketnummers op microniveau te koppelen aan de betreffende vonnissen kan worden onderzocht in hoeverre het gebruik van de combinatie van indicatoren jeugdstrafrecht en jeugdsanctie leidt tot een zo compleet mogelijke onderzoeksgroep. Daarnaast kan, door alle vonnissen in te zien, worden onderzocht *hoeveel* ruis er bestaat in het gebruik van de indicatoren.

Van de 272 parketnummers die op basis van de combinatie van indicatoren zijn geselecteerd als zijnde toepassing van artikel 77c Sr. bij jongvolwassenen, bleek dat bij 258 parketnummers er daadwerkelijk sprake was van een afdoening volgens het jeugdstrafrecht. Bij 14 parketnummers bleek het te gaan om een afdoening volgens het volwassenenstrafrecht. Dit betekent dat bij het gebruik van de indicatoren als selectiemethode voor de toepassing van het jeugdstrafrecht bij jongvolwassenen, rekening moet worden gehouden met een 5% foutmarge.

Naast het gebruik van de combinatie van indicatoren is in het kader van deze pilot eenmalig een koppeling gemaakt met de USB-monitor. Door die koppeling te maken kon van niet direct herleidbare jeugdsancties, zoals een taakstraf, de uitvoerende instantie worden afgelezen. Parketnummers waarbij een taakstraf is opgelegd die is uitgevoerd door een jeugdinstantie, zijn toegevoegd aan de onderzoeksgroep. Hiernaast is aan de Raad voor de rechtspraak een verzoek gedaan om het aantal 18- tot 23-jarigen met een afdoening volgens het jeugdstrafrecht te identificeren. Unieke parketnummers die op basis van de combinatie van indicatoren nog niet waren geselecteerd werden toegevoegd aan de onderzoeksgroep. Het ging hierbij in totaal om 15 parketnummers. Op basis van informatie uit het vonnis bleek het in 13 gevallen werkelijk te gaan om een afdoening volgens het jeugdstrafrecht. Deze parketnummers werden ten tijde van de peildatum mei 2015 niet geselecteerd op basis van de combinatie van indicatoren terwijl er wel sprake is van een afdoening volgens het jeugdstrafrecht. Na controle van alle parketnummers in RAC-min in maart 2016, werden deze parketnummers echter wel geselecteerd op basis van de combinatie van indicatoren. Het lijkt hier te gaan om een vertraging in de verwerking van informatie in de bronsystemen.

Overigens is het niet onverklaarbaar dat er in het gebruik van selectie-indicatoren rekening moet worden gehouden met een foutpercentage. De indicatoren worden immers door personen ingevuld en aangepast en menselijke fouten daarin zijn moeilijk te vermijden. Daarnaast worden de indicatoren in eerste instantie ingevuld vanuit procesmatige overwegingen. Door de indicator jeugdstrafrecht vroeg in het strafproces aan te zetten wordt er automatisch een aangepaste tekst over het jeugdstrafrecht gegenereerd welke wordt opgenomen op de dagvaarding. Dit wil

vervolgens nog niet zeggen dat de betreffende zaak uiteindelijk ook wordt afgedaan volgens het jeugdstrafrecht. Het aantal zaken dat onterecht wordt uitgesloten binnen dit onderzoek, is in absolute aantallen ongeveer gelijk aan het aantal zaken dat onterecht wordt geïnccludeerd. Echter, indien inhoudelijke uitspraken gedaan dienen te worden over de samenstelling van de groep, kan deze ontrechte in- en exclusie voor een vertekening zorgen van hoe deze groep er werkelijk uitziet.

6.1.1 Kanttekeningen bij gebruik registerdata

Bij het gebruik van registerdata – zoals hier het gebruik van de combinatie van indicatoren uit RAC-min – kunnen een aantal kanttekeningen worden geplaatst. Allereerst dient bij het gebruik van bronregistraties rekening te worden gehouden met het gegeven dat registratiesystemen 'levende' systemen zijn waaraan continu nieuwe informatie wordt toegevoegd en reeds ingevoerde informatie kan worden gewijzigd. Dit proces kan voortduren tijdens de volledige doorlooptijd van een strafzaak totdat een zaak helemaal afgerond is. Gedurende de doorlooptijd van een strafzaak kunnen twee data afslagen een ander beeld laten zien.

Ten tweede dient rekening te worden gehouden met een gefaseerde instroom van nieuwe strafzaken in de registratiesystemen van het OM en de ZM. Immers is het mogelijk dat er een periode zit tussen het gepleegde feit en het oppakken en de registratie van een verdachte. Ook kunnen de doorlooptijden van strafzaken uiteenlopen. Een parketnummer behorende bij een specifiek strafzaak kan pas geselecteerd worden met behulp van de indicatoren wanneer de zaak in eerste aanleg is afgedaan en er een vonnis in het systeem bekend is. De verwerking van alle informatie – zoals een vonnis – van een strafzaak in de registratiesystemen, vergt ook enige tijd.

Tot slot is het van belang de manier waarop registratiesystemen worden ingevuld in ogenschouw te blijven houden aangezien ook deze aan verandering onderhevig zijn. De manier waarop betrokkenen informatie invoeren in deze systemen kan vanwege efficiëntie overwegingen worden aangepast en standaard instellingen kunnen daarmee veranderen. Daarnaast zullen personen die zich in de praktijk bezig houden met het registreren in dergelijke systemen, moeten wennen aan doorgevoerde wijzigingen aan het systeem.

Rekening houdend met doorlooptijden van strafzaken en na-ijleffecten in de registraties, lijkt het merendeel van de zaken over een bepaald jaar twaalf maanden erna te zijn geregistreerd. Vanaf dat moment is het pas mogelijk om een volledig(er) beeld te geven van het aantal afdoeningen volgens het jeugdstrafrecht bij 18- tot 23-jarigen. Het is echter niet onmogelijk dat er nog zaken volgen die eerder ontbraken in de selectie van de onderzoeksgroep.

6.2 Alternatieve selectiemethoden

Omdat strafvorderlijke informatie (wetsartikel 77c Sr.) niet kwantitatief beschikbaar is in de bronsystemen van het OM en de ZM en omdat het gebruik van de indicatoren jeugdstrafrecht en jeugdsanctie ruis vertoonden, is gezocht naar alternatieve methoden om de groep 18- tot 23-jarigen die volgens het jeugdstrafrecht zijn berecht in kaart te brengen. De komende jaren zal het adolescentenstrafrecht worden gemonitord en daarbinnen is een terugkerende exercitie als in deze pilot verricht – waarin handmatig vonnissen worden gescoord – niet haalbaar. Daarom heb-

ben we drie alternatieve methoden beschreven om de onderzoeksgroep te selecteren: (1) met behulp van data over het aantal plaatsingen preventieve hechtenis in JJI's, (2) met behulp van het aantal adviesrapportages dat is opgemaakt door de reclassering, en (3) door gebruik te maken van 'textmining' van vonnissen. Deze drie alternatieven hebben echter ieder hun eigen knelpunten waar rekening mee zou moeten worden gehouden. Bij twee alternatieven hebben deze knelpunten als resultaat dat slechts een deel van het aantal 18- tot 23-jarigen met een afdoening volgens het jeugdstrafrecht wordt geselecteerd.

6.2.1 Het aantal plaatsingen preventieve hechtenis in een JJI

Omdat tijdens de vordering inbewaringstelling toepassing van het jeugdstrafrecht overwogen dient te worden, is een grote rol weggelegd voor de officier van justitie gedurende de toeleiding naar de berechting. Indien een officier van justitie kenbaar heeft gemaakt dat hij/zij voornemens is om het jeugdstrafrecht te vorderen bij een 18- tot 23-jarige, zal de preventieve hechtenis worden uitgevoerd in een JJI. Het aantal 18- tot 23-jarigen dat met een preventieve hechtenis plaatsingstitel in een JJI wordt geplaatst, wordt geregistreerd in JVS. Met behulp van dit registratiesysteem van DJI kan een selectie worden gemaakt van alle 18- tot 23-jarigen die met een preventieve hechtenis in een JJI zijn geplaatst. Een belangrijk knelpunt hierbij is dat het hier gaat om jongvolwassenen die nog niet zijn gesanctioneerd door de rechter. Niet al deze jongvolwassenen zullen een afdoening volgens het jeugdstrafrecht krijgen. Tegelijkertijd zullen er ook jongvolwassenen zijn die geen preventieve hechtenis opgelegd hebben gekregen in een JJI (en dus niet bekend zijn in JVS), maar die wel een afdoening volgens het jeugdstrafrecht krijgen. Op basis van deze alternatieve methode zal maar een deel van de onderzoeksgroep in kaart kunnen worden gebracht. Zo blijkt dat er bij slechts 39 van de 258 parketnummers waarbij sprake is van een afdoening volgens het jeugdstrafrecht, ook sprake is geweest van een preventieve hechtenis.

6.2.2 Het aantal adviesrapportages van de reclassering

Het tweede alternatief – gebruikmaken van het aantal adviesrapportages door de reclassering – kent vergelijkbare knelpunten. In de toeleiding naar de berechting kan de reclassering gevraagd worden om een adviesrapportage op te maken over de persoonlijke omstandigheden van een verdachte jongvolwassene. Deze informatie kan vervolgens door rechters gebruikt worden om een inschatting te maken over of het jeugdstrafrecht of het volwassenenstrafrecht meer passend is. Adviesrapportages van de reclassering worden geregistreerd in IRIS en daar wordt een reclasseringsmedewerker tevens verzocht om met een vinkje aan te geven of het jeugdstrafrecht is geadviseerd in een betreffende zaak. Echter wordt niet over iedere 18- tot 23-jarige die met justitie in contact komt, een adviesrapportage opgemaakt door de reclassering. Ook door van dit alternatief gebruik te maken, zal slechts een deel van het totaal aantal jeugdstrafrecht afdoeningen onder 18- tot 23-jarigen in kaart worden gebracht. In deze pilot hebben we dit alternatief niet verder onderzocht, maar vanwege het selectieprobleem dat ontstaat met deze werkwijze lijkt dit geen geschikt alternatief voor het gebruik van de RAC-min indicatoren.

6.2.3 Textmining van vonnissen

Tot slot bestaat de mogelijkheid om een nieuwe manier van dataverwerking te gebruiken om de onderzoeksgroep te selecteren. Door middel van textmining kunnen ongestructureerde en kwalitatieve documenten, zoals vonnissen, worden ingedeeld

in een bepaalde categorie. Allereerst zal een algoritme moeten worden ingesteld waarbij handmatig gescoorde data nodig zijn. Na deze eerste stap kan software echter dusdanig getraind zijn dat vonnissen aan de hand van het voorkomen van bepaalde (combinaties van) woorden een vonnis labelen als zijnde een afdoening volgens het jeugd- of volwassenenstrafrecht. Een knelpunt hierbij is dat de vonnissen digitaal beschikbaar moeten zijn voor onderzoek. Het WODC onderzoekt de technische en praktische haalbaarheid van deze methodiek om zaken te selecteren.

6.3 Conclusie en aanbeveling

Met de invoering van het adolescentenstrafrecht op 1 april 2014 is het mogelijk geworden om jongvolwassenen tot 23 jaar volgens het jeugdstrafrecht te berechten (voorheen was dit 21 jaar). Om het aantal strafzaken van 18- tot 23-jarigen waarbij sprake is van toepassing van artikel 77c Sr. te kunnen monitoren en evalueren, is de volledige selectie van die groep noodzakelijk. Omdat kwantitatieve strafvorderlijke informatie om deze selectie tot stand te laten komen ontbreekt in de bronsystemen van het OM en de ZM, is de bruikbaarheid van een indirecte maat – de combinatie van de indicator jeugdstrafrecht en de indicator jeugdsanctie – in deze pilot onderzocht. Het gebruik van de combinatie van beide indicatoren heeft een meerwaarde ten opzichte van het gebruik van een enkele indicator. Door bijvoorbeeld alleen gebruik te maken van de indicator jeugdsanctie zullen parketnummers waarbij door de rechter een taakstraf binnen het jeugdstrafrecht wordt opgelegd, niet geselecteerd worden voor inclusie in de onderzoeksgroep. Een taakstraf is immers geen direct herleidbare jeugdsanctie maar kan ook binnen het volwassenenstrafrecht worden opgelegd. In de huidige onderzoeksgroep bleek bij ongeveer 95% van de op basis van de indicatoren geselecteerde parketnummers sprake te zijn van een afdoening volgens het jeugdstrafrecht. Dit betekent dat ongeveer 5% van de op basis van de indicatoren geselecteerde parketnummers ten onrechte aan de onderzoeksgroep zijn toegevoegd. Alhoewel er alternatieve methoden bestaan voor het selecteren van de onderzoeksgroep, bijvoorbeeld via het aantal preventieve hechtenissen in de JJI's of via het registratiesysteem van de reclassering, lijken de informatiebronnen van het OM en de ZM het meest geschikt vanwege de aanwezigheid van afdoeningsinformatie in deze systemen. Gezien de 5% foutmarge kunnen we geen exacte getalsmatige uitspraken doen over het aantal toepassingen van artikel 77c Sr. bij jongvolwassenen. Gegeven de beperkingen van de alternatieve selectiemethoden is de combinatie van de indicatoren jeugdstrafrecht en jeugdsanctie wel het best denkbare alternatief, maar zal dit slechts een indicatie geven van de werkelijke omvang van het aantal jongvolwassenen met een afdoening volgens het jeugdstrafrecht. Tussen ketenpartners kunnen er daarnaast verschillen bestaan in de cijfers over de toepassing van het adolescentenstrafrecht omdat de gegevens van ketenpartners betrekking hebben op andere fasen in de strafrechtketen. Dit zou de suggestie kunnen wekken dat er verschillen zijn in het aantal toepassingen van artikel 77c Sr., maar dit lijkt een gevolg van wanneer in de strafrechtketen deze gegevens zijn verzameld. Om daadwerkelijk de volledige groep jongvolwassenen met een afdoening volgens het jeugdstrafrecht in kaart te brengen zou artikel 77c Sr. op basis van informatie uit het vonnis op kwantitatieve wijze moeten worden geregistreerd in de bronsystemen van het OM en de ZM. Dat wil zeggen, in plaats van een vinkje dat indirect verwijst naar de toepassing van het jeugdstrafrecht, zou artikel 77c Sr. als vinkje aangezet of uitgezet moeten worden. Dit vraagt niet alleen om een aanpassing in de software van het bronsysteem maar ook om aanpassingen in de werkprocessen van de praktijkprofessional. De vraag is of dit haalbaar is gegeven de relatief kleine aantallen jongvolwassenen met een afdoening volgens het

jeugdstrafrecht. Een mogelijk alternatief is om de kwaliteit van de registratie van de indicator jeugdstrafrecht te verbeteren. Het zorgvuldig invullen van de indicator jeugdstrafrecht door het OM en de ZM zou de kwaliteit van de registratie verbeteren en zou leiden tot een meer betrouwbare en volledige selectie van de onderzoeksgroep. Het gebruik van de indicator jeugdsanctie en andere alternatieve methoden zijn dan niet of veel minder nodig bij de selectie van de onderzoeksgroep. Voor de toekomst zou het gebruik van 'textmining' van digitale vonnissen eveneens tot de mogelijkheden behoren. Het WODC onderzoekt momenteel de mogelijkheden van dit alternatief.

Summary

PM

Literatuur

- Kempen, M.A.H. (2014). Het adolescentenstrafrecht: Een flexibel sanctiestelsel voor jongvolwassenen. *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht*, 29(5), 122-127.
- Struiksmā, N., Woestenburg, N., Anema, K., Boxum, C., & Winter, H. (2016). *Quick scan over ervaringen en verwachtingen met betrekking tot doorlooptijden in VPS-projecten: Alles in één keer goed. Naar kortere doorlooptijden in de strafrechtketen*. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen, Pro Facto.
- Van den Braak, S.W., Hartman, J.J.G., Vink, M.E., & Leertouwer, E.C. (2015). *Uitstroom van strafzaken*. Den Haag: WODC. Cahier 2015-4.
- Van der Laan, A.M., Beerthuisen, M.G.C.J., Barendregt, C.S., & Beijersbergen, K.A. (2016). *Adolescentenstrafrecht: Beleidstheorie en eerste empirische bevindingen*. Den Haag: Boom juridisch. Onderzoek en beleid 317.

Parlementaire stukken

Kamerstukken II, 2010/11, 28 741, nr. 17

Tijdpad	Aanvraag Levering	Bronstelsysteem	Peildatum data	Wie heeft geleverd	N parketnummers
Jan-2015	Aanvraag WODC	Selectie: alle 18- tot 23-jarigen die in de periode 1 april 2014 tot 1 januari 2015 volgens het jeugdstrafrecht zijn berecht + pleegdatum delict na 1 april 2014 + indicator jeugdstrafrecht op 'ja'.			
Jan-2015	Levering	RAC-min	Januari 2015	WODC	N=100
Mrt-2015	Aanvraag WODC	Selectie: alle 18- tot 23-jarigen die in de periode 1 april 2014 tot 1 januari 2015 volgens het jeugdstrafrecht zijn berecht + pleegdatum delict na 1 april 2014 + indicator jeugdstrafrecht op 'ja' OF indicator jeugdsanctie op 'ja'.			
Apr-2015	Levering	RAC-min	April 2015	WODC	N=108*
Mei-2015	Aanvraag WODC	Selectie: alle 18- tot 23-jarigen die in de periode 1 april 2014 tot 1 april 2015 volgens het jeugdstrafrecht zijn berecht + pleegdatum delict na 1 april 2014 + indicator jeugdstrafrecht op 'ja' OF indicator jeugdsanctie op 'ja'.			
Mei-2015	Levering	RAC-min	April 2015	WODC	N=204**
Mei-2015	Aanvraag Raad voor de rechtspraak	Selectie: alle 18- tot 23-jarigen die in de periode 1 april 2014 tot 1 januari 2015 volgens het jeugdstrafrecht zijn berecht + pleegdatum delict na 1 april 2014 + indicator jeugdstrafrecht op 'ja'.			
Jun-2015	Levering	GPS-DWH, GPS-MI, COMPAS	Juni 2015	Raad voor de rechtspraak	N=90***
Mei-2015	Aanvraag WODC	Selectie: koppeling van 1349 parketnummers met een taakstraf aan de USB monitor om het uitvoerende orgaan van de taakstraf te controleren: jeugdstrafrecht = o.a. Raad voor de Kinderbescherming, volwassenenstrafrecht = reclassering.			
Jun-2015	Levering	USB monitor	Juni 2015	WODC	N=9****
Sep-2015	Aanvraag WODC	Selectie: checken 90 parketnummers die we hebben gekregen van de Raad voor de rechtspraak maar die niet in de data levering van het WODC zaten. Hieraan graag de gebruikelijke informatie/variabelen uit RAC-min aan koppelen.			
Sep-2015	Levering	RAC-min	September 2015	WODC	N=90
Mrt-2016	Aanvraag WODC	Selectie: checken N=303 parketnummers (N=202 RAC-min + N=90 Raad voor de rechtspraak + N=9 USB + N=2 (1e levering WODC, niet in 2e levering))			
Mrt-2016	Levering	RAC-min	Maart 2016	WODC	N=303
Mei-2016	Aanvraag WODC	Selectie: alle 18- tot 23-jarigen die in de periode 1 april 2014 tot 1 april 2015 volgens het jeugdstrafrecht zijn berecht + pleegdatum delict na 1 april 2014 + indicator jeugdstrafrecht op 'ja' OF indicator jeugdsanctie op 'ja'.			
Mei-2016	Levering	RAC-min	Mei 2016	WODC	N=4998

* N=19 ind. jeugdstrafrecht 'ja' & ind. jeugdsanctie 'ja'; N=34 ind. jeugdstrafrecht 'ja' & ind. jeugdsanctie 'nee'; N=55 ind. jeugdstrafrecht 'nee' & ind. jeugdsanctie 'ja'.

** N=40 ind. jeugdstrafrecht 'ja' & ind. jeugdsanctie 'ja'; N=68 ind. jeugdstrafrecht 'ja' & ind. jeugdsanctie 'nee'; N=94 ind. jeugdstrafrecht 'nee' & ind. jeugdsanctie 'ja'.

*** N=90 unieke parketnummers. Oorspronkelijk ging het om meer parketnummers, maar hier zaten dubbele in en parketnummers die al via de combinatie van indicatoren geïdentificeerd waren.

**** N=12 unieke parketnummers. Oorspronkelijk ging het om 54 parketnummers, maar hier zaten parketnummers bij die al via de combinatie van indicatoren geïdentificeerd waren.